

DE SINT-NIKOLAAS-AVOND
(VERTELLING)

van

P. A. de Génestet,

met

Inleiding en Aantekeningen door

J. KAMP, Lit. Docent.

„UNIE LEES- EN STUDIE-BIBLIOTHEEK”

Uitgave van „Het Westen”-Drukkerij, Bus 196, Potchefstroom.

1911

87.311
1911

VOORWOORD.

In 1908 publiceerden wij de Sint-Nikolaas-Avond van DE GÉNESTET, saam met enige Proza-stukken, voor de studie van het Hoogste Taalbond Eksamens.

Sinds is gebleken, dat dit Vers algemeen in de smaak viel. In Debat- en Taalverenigingen werd er gebruik van gemaakt. En wij verstaan dit goed. Het Vers levert heel wat episodens op, vol van geestige scherts, die—goed voorgedragen—hun uitwerking op een luisterend publiek nooit missen zullen.

Daarom besloten wij er een afzonderlike en blijvende uitgave van te maken in onze „Unie Lees- en Studie-Bibliotheek.

Deze uitgave, met Inleiding en Aantekeningen, kan tevens dienen als Tekst-uitgave voor de verschillende Eksamens in 1911.

Binnenkort zullen ook in deze Bibliotheek verschijnen de Verzen van DE GÉNESTET, die opgegeven zijn voor het Hoogste Taalbond-Eksamen 1911. Op deze wijze stelt onze Redaksie zich voor, een voorraad van bruikbare Literatuur op onze Z. A. markt te brengen en te houden.

J. KAMP.

Potchefstroom,

31 Oktober 1910.

DE SINT-NIKOLAAS-AVOND.

Een Amsterdamse Vertelling.

I.

Wie heeft daar oren voor een dwaas, ondeugend lied?
Wie belgt een losse scherts en ronde waarheid niet?
Wie laat mij vrijheid om te zeggen en te zingen
Al wat ik hoorde en zag, al zijn het vreemde dingen?—
Dat zal wel mettertijd veranderen, mensen! maar
Ik wil niet veinzen voor mijn drie-en-twintigst jaar.—
Wie kijkt de wereld in met onbenevelde ogen
En wordt niet graag door schijn, hoe deftig ook, bedrogen?

II.

Gij zijt mijn man en ik omhels u in de geest,
Voor u te zingen is mijn blijde jeugd een feest!
Voor u mijn frisse lach, mijn opgeruimde zangen:
De ronde lach terug wil ik tot loon ontvangen,
Uw tranen wil ik niet. Die kostelijke schat
Komt beter u te pas op eigen levenspad,
En, zo ik u verveel—de hachlikste aller kansen—
Dan moogt gij bij mijn vers gaan slapen, zingen, dansen.

III.

Ik zong mijn huidig lied alleen uit levenslust,
Soms in een dwaze bui, soms in de arm der rust.
Natuurlijk, dat ik dus mijn zinnen niet vermoede
Met hopeloze Min of moord, en gruwlen brøeide.
’k Ben zorgloos en tevreên, mijn lied moet vrolik zijn.
Brengt peper aan en zout, o Muzen! geen venijn.
Dees glimlach doet geen zeer, tenzij ge u boos zoudt maken,
Als ik met zeeke dwaas een nootje heb te kraken.

IV.

Beziel me, o plaaggeest der beminde Poëzij,
 Beziel me, o schalke nimf der fijne plagerij!
 Ik weet een klein verhaal vol vaderlandse grappen,
 Dat ik met hart en ziel mijn vrienden wil verklappen.
 En zo het waar mag zijn, dat een verstandig man
 Uit wat hij hoort of ziet een lesje trekken kan,
 Dan durf ik veilig en vrijmoedig hier beweren,
 Dal ge uit mijn klein verhaal—al lacht gij—ook kunt leren.

V.

Ik put mijn stof uit geen bestoven foliant,
 Maar 'k nam gedurig toch een aardig werk ter hand,
 Een boek vol poëzie en proza, diepte en klaarheid,
 Vol onzin en vol geest, vol laster en vol waarheid;
 Voor wie maar lezen wil, is 't altijd bij de hand
 En in gezelschap soms biezonder amuzant;
 Een werk voor iedereen door iedereen geschreven,
 Vol studie, vol natuur: 't is hoorders, 't is?—Uw leven.

VI.

Mijn kunstloos drama, want die naam verdient het wel,
 Al breng ik niemand aan de poorten van de Hel,
 Mijn vrolijk drama speelt in achttien honderd zeven
 En veertig; dag en uur is lang niet om het even,
 Raadt selv': 't speelt op een dag, die, wat hij brenge of baar,
 Toch altijd is en blijft de zoetste van het jaar,
 De bitterste misschien, gelukkigen en rijken,
 Voor d' arme snoeper, die bij alles toe mag kijken!

VII.

Een vriendelijke dag, een trouwe kindervriend,
 Een dag, die elk van ons heeft liefgehad als kind,
 En die nog pas uw beurs, uw kroost, uw maag, uw woning.
 Bepaald in opstand bracht; een bisschop en een koning,
 Vol zoetheid voor de mond, vol zielezaligheid,
 Wiens naam gij langer niet kunt zwijgen, lieve meid,
 Wie hij, jaar in jaar uit, een stroom brengt van kadeautjes,
 Altijd incognito van van twintig beaux en beautjes!

VIII.

Sint-Nikolaas, niet waar? O wèl hem, wie dat feest
 Nog altijd meeviert met een kinderlike geest!
 Wiens hoofd niet al te zeer vervuld is van die schatten
 Der wijsheid, die helaas, mijn brein niet kan bevatten,
 'k Meen beursnieuws, politiek en soortgelijke meer,
 Om, met zijn kinderen meê te leven in 't weleer,
 Om dagen lang vooruit de winkels rond te dwalen,
 Of aan een „vrijster” nog zijn hart eens op te halen!

IX.

Ik min die winterdag vol bloemen, lied en geur,
 Ik min dat zoete feest van suiker en likeur,
 Het zielverkwikkend ijs, de schuim der limonade.
 'k Zie, liever dan in druk, mijn naam in chokolade,
 En, Epikurus, zeg, is niet de lekkre tand
 De trouwste paranimf der kies van 't waar verstand?
 Vindt me' in de Republiek der stille lekkerbekken
 Niet meestal wijze liên of—schadeloze gekken?

X

't Was, hoorders, Sint-Niklaas. De trouwe Bisschop had
 Zijn aankomst reeds gemeld aan IJ- en Amstelstad,
 En keur van industrie en kunst vooruitgezonden.
 Reeds zweeft en leeft zijn naam op duizend, duizend monden,
 Reeds had hij overal om gulheid en „belet”
 Geschreven en gevraagd met brieven van banket;
 En—hoe me' ook elders nu een Bisschop zou ontvangen,
 Sint-Niklaas wacht men op met zoete kinderzangen.

XI.

O Bisschop! schoon 'k niet licht een Heilige vertrouw,
 Gij zijt een Heilige, die 'k haast aanbidden zou;
 Eén daad van minzaamheid, van weldoen was uw leven,
 Uw liefde heeft uw naam de onsterflikheid gegeven:
 Och, dwazen, die een naam, een grote naam begeert.
 Kent gij er een, zo rein, zo schoon, zo stil vereerd,
 Die dus, eeuw in eeuw uit, met hartlikheid bejegend,
 In 't hart der kindren leeft, door kindren wordt gezegend?

XII.

Ja, Kinderheilige, nog neemt mijn hart u aan!
 En had de wereld slechts wat beter u verstaan,
 Uw geest van weldoen en van liefde meer begrepen,
 'k Zou met uw naamdag nog geruster kunnen dwepen.
 Want, lieve hoorders, is 't niet kannibaals en wreed,
 Dat men op zulk een feest het hongrig volk vergeet,
 Dat met een zieklik oog komt op uw lekkers azen,
 En met zijn bleke neus kleeft aan de winkelglazen?

XIII.

Het was dan Sint-Niklaas. 't Is feest in stad en huis,
 De straten zijn vervuld van 't woelig koopgedruis,
 En menig woning vol verwachting en gezangen,
 De kinderen vol respekt, de meisjes vol verlangen.
 Geen jonge bruijom, die zozeer naar de avond smacht,
 Als menig schalke knaap dees grote avond wacht,
 „Plein de mystères,” zo niet de eerste twijfelingen,
 Reeds schuldigen en waanwijs, zich in zijn hartje dringen.

XIV.

En nu, mijn vrienden, nu gij dag en datum weet,
 —Zo duidlik dat gij 't wis van avond niet vergeet,—
 Geeft mij na al die soep, nog weinige ogenblikken,
 Om mijn toneel en personages wel te schikken.
 De klucht speelt binnenshuis; ik zou, wanneer ik wou,
 Een wijk, een gracht en zelfs een nommer, zeer getrouw
 U kunnen noemen, maar om 't niet te ver te drijven,
 Zal ik dat maar blauw-blauw of blanko laten blijven!

XV.

Ik leid u binnen in een lieve, ruime zaal,
 Vol vrolijkheid en licht, vol kinderpret en praal;
 En 'k liet u graag de rest er zelf maar bij verzinnen,
 Om daadlik met de kern van 't sprookje te beginnen,
 Maar dat verbiedt de kunst! Eer toch, o hoorders, groeit
 De kokosnoot bevrijd van d' ijzren schil, eer vloeit
 Haar melk de wandlaar toe, eer, om de minste zaken,
 Een schrijver niet een schil beschrijvingen zal maken!

XVI.

Het zij dan zo: mijn zaal is als een andere zaal,
 Iets groter dan bij u: 't kleed wordt een beetje kaal,
 Juist als bij u, niet waar? ik weet uw dochters dromen
 Van danspartijtjes als dat kleed wordt opgenomen.
 't Plafond is hoog en rijk als 't uwe; zie, is dit
 Niet uw behangsel, blauw met donker grijs en wit?
 Schoon ik erkennen moet, Mevrouw, dat uw gordijnen,
 Die stiller zijn van kleur, mij veel gepaster schijnen.

XVII.

De marmren schoorsteen is met luxe en licht bevracht,
 Ginds prijkt een kastje vol van Japanese pracht;
 Als mijn financies mij die grappen permitteren,
 Laat ik mijn zaal eenmaal precies zo meubileren:
 Twee sofa's, één voor mij, één voor de lieve duif,
 Die neerstrijkt in mijn hof! zacht als haar zachte kuif,
 Haar nekje van fluweel; tenzij ik mocht bedenken,
 Dat één voor twee wellicht nog meer genot kon schenken.

XVIII.

Et cetera; de rest precies in de eigen trant,
 Zeer comfortabel, zeer chicard, zeer elegant.
 Ik geef u vrijheid, als gij duidlik kunt bemerken,
 Mijn schets naar eigen smaak behoorlik uit te werken.
 Slechts dit nog dient vermeld: dáâr, boven het buffet,
 Praalt in een gulden lijst een blinkend mansportret,
 Waarop ik niettemin voor geld noch goud wou lijken,
 En dat ik toch met u wat nader wil bekijken!

XIX.

Maar daar 't origineel vast even dichtebij
 En even lelik is, als gindse prachtkopij,
 En daar ik bovendien mijn hals niet heb te rekken,
 Om 's mans fysionomie en minnelike trekken
 Voor u te schetsen naar de levende natuur—
 Zo hoorders. heb ik de eer de schalk, die ginds aan 't vuur
 Zijn zielsgeheimen zeer intiem schijnt te vertellen,
 U als de Heer van 't huis en....lelik voor te stellen.

XX.

Ja, lang niet mooi...en toch vol fraaie deftigheid;
 Hij vult zijn leuningstoel met brede majesteit;
 Zijn boezem, wit als sneeuw—ik breng zijn stijfster hulde—
 Zet hij zo hoog alsof zijn naam zijn eeuw vervulde!
 Hij knijpt zijn ogen soms, zo zalig, zo vermoeid,
 Als op een warme stoof het katje dat zich broeit;
 Toch ziet de man er uit of hij van drift zou stikken,
 Als gij hem met een speld dorst in zijn benen prikken.

XXI.

O, vaak is mij de lust bekropen dees of geen
 Te prikken met een speld in 't molligst van zijn been!
 De reednaar in zijn vuur, de opgeblazen dichter,
 De stijfgeplooiden fat, de grote volksverlichter,
 De schoolvos, die de grond doet kraken van zijn *poids*,
 De hooggeleerde heer, wiens voetstap zegt: *C'est moi!*
 En al die godjes, die zich zelve adoreren,
 Zou 'k, met één speldeprik, hun mensheid willen leren!

XXII.

Voorts is mijn vijftiger zo min of meer gebuikt,
 Zo min of meer gedast en min of meer gepruik;
 Een man, die even stijf geschroefd zit in zijn boorden,
 Als in zijn *préjugés*; die aan zijn minste woorden
 Een klank geeft en een klem, een nadruk, een gewicht
 Als bracht hij, waar hij sprak, een misdaad aan het licht;
 Nog broemt hij door een neus, beroofd van alle gratie,
 Die paars wordt aan zijn punt, in 't vuur der konversatie.

XXIII.

Toch had meneer een klub, die aan zijn lippen hing—
 't Bewijst niet machtig veel voor deze vriendenkring—
 't Was heus! een knappe vent—zo zei men—en in zaken
 Van politiek was 't best niet met hem slaags te raken!
 Nu was de Staatskrant ook zijn „*cours de politique*,”
 En dat 's een degelijk werk en duchtig satiriek,
 Welks vrolijk mengelwerk en geestige kolommen
 Alle oppositiegeest, zijns inziens, deen verstommen!

XXIV.

Hij viel niet machtig slim: zelfs had hij in zijn jeugd,
 Gerechte Hemel! voor de studie niet gedeugd;
 Maar hij 's nu ouderling en jonkheer; kommissaris
 Van zijn beminde klub, waar alles even „naar” is;
 Een groot vereerder van het edel paarderas.
 En—soms niet wel bij 't hoofd, schoon altijd wel bij kas.
 Ook kocht hij alle-jaar de Almanach de Gotha
 En wist de titels van de vorstjes op een iota.

XXV.

De man is op de duur zo taamlk in zijn schik
 Met zijn positie in de wereld en zijn lk;
 Een luie rentenier, geschapen voor *een* kussen,
 Met truffels opgevuld, met zotheên en—met Russen.
 Hij oordeelt—allen—over alles—overal,
 Heeft veel congesties, veel onaangnaams en veel gal;
 Is vóór het hangen, vóór het geeslen, vóór het branden.
 En vindt zijn weerga niet in 't rijk der Nederlanden.

XXVI.

Bekrompen als een best, die eeuwig kousen stopt,
 En—bij een onweer—om haar oude zonden tobt;
 Hij knort, als hij verliest, een flauw partijtje spelend.
 Is bar korservatief en radikaal vervelend;
 Kortom, een dwaas figuur in deze triestige eeuw.
 En ook nog....Ridder van de Nederlandse Leeuw!
 En dát, 's nu juist zijn *fort!* want mijn gelukkig vriendje
 Sprak van zijn geeltjes graag, maar liever van zijn lintje.

XXVII.

Hij achtte 't lief kleinood, gelijk zich-zelve hoog;
 Een onversierde rok in 's mans diepvorsend oog
 Was geen geklede rok; een mooie dekoratie
 Kon altijd reeknen op zijn eerbied en zijn gratie,
 Hij keek zijn mensen nooit naar hart of hoofd, maar 't was
 Zijn lust te kijken naar het knoopsgat van hun jas!
 Zelfs zijn koetsier had, uit zijn diensttijd, een medalje,
 En dus een streepje vóór bij 't overig „kanalje.”

XXVIII.

Hij vroeg nooit: Is die mens knap, eerlik, braaf, geleerd
 Maar heeft hij iets? of wel: Is hij gedekoreerd?
 Hij-zelf, hij droeg een ster, zelfs als hij ziek en thuis was,
 Ook op zijn chambre-cloak, zijn over- en zijn huisjas.
 De man was op dat punt waarachtig monomaan,
 Alleen met ridders kon hij goed uit wandelen gaan.
 't Is vreemd—maar als gij 't heer wilt in zijn glorie kennen
 Moet gij van lieverlee aan duizend dwaasheên wennen.

XXIX.

En al die dwaasheên zal ik zeggen in mijn lied,
 Hoe, laf, hoe min, hoe dom. De waarheid schaamt zich niet.
 Mij zweeft een eerlik doel voor onbenevelde ogen,
 Maar die niet liegen kan, wordt ook niet graag bedrogen.
 Ik moet vertellen wat ik hoorde, wat ik zag;
 Ik dien de waarheid trouw, nú met een ronde lach,
 Straks met een ernstig woord.—Dies, wat ik mag verlangen,
 Is dit: och oordeel niet vóór 't amen van mijn zangen!

XXX.

't Was, hoorders, Sint-Niklaas. Ziet verder in het rond,
 De kindren hangen op de stoelen, langs de grond:
 't Zijn één, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven kinderkopjes,
 Nu, bij het minst gedruis, schier onder pijpedopjes
 Te vangen—dan weer, fluks bemoedigd door de taal
 Der lieve moeder, aan het woelen door de zaal:—
 Zodat een heer aan 't vuur al eens zijn „br” liet horen,
 Maar nog te goed schijnt om de kindervreugd te storen.

XXXI.

Vier lieve diertjes zijn van 't ridderlike nest:
 Eén manlik oir, drie blonde dochtertjes; de rest
 Famielie, neef en nicht, gewoon sinds vele jaren
 Dees dag hun vreugd aan die der riddertjes te paren.
 Straks wordt er braaf gestrooid, gegrabbeld en verrast:
 Wij gabbelen meê! niet waar? Elk uwer is hier gast,
 En schoon gij mooglik voor die kinderpret zult passen,
 Ik hoop u toch met een surprise te verrassen.

XXXII

Een vriendlik ogepaar, vol reine moedervreugd,
 Bespiedt de spanning van de feestelike jeugd;
 't Is de eedle vrouw van 't huis, in alles onderscheiden
 Van onze Ridder, want—zij heeft verstand voor beiden.
 Zij ziet de dwaasheên van haar echtvriend met geduld,
 Zij is in 't vrouwlik hart van needrigheid vervuld,
 In huis een trouwe zorg, knap, ordlik, lief en handig,
 En voor de wereld schoon en geestig en verstandig.

XXXIII.

De Ridder voert in huis een despotieke toon:
 Háár scepter is 't verstand, en zachtheid—háár geboón.
 Zó geniaal weet zij met Manlief om te springen,
 Dat zij nooit kibblen, nooit! en toch—de meeste dingen
 Ten slotte naar heur wil geschieden. Bij veel liefs
 Heeft zij iets deftigs en van avond iets pensiefs!
 Zo tussenbeide laat zij stil haar handwerk varen
 En blijft glimlachend op haar oudste dochter staren.

XXXIV.

Wat peinst de brave vrouw? Dat zult gij later zien:
 't Wordt tijd dat we onze groet, der lieve dochter biên,
 Die voor het teeservies juist, enz!...'k Hoor schellen
 En ben genoodzaakt mijn verrukking uit te stellen
 Tot nader! 'k geef vooreerst het mooie meisje op
 En vlieg, niet langzaam, naar de blinkend koopren knop,
 Der deur...denk niet dat iets biezonders zal verschijnen,
 Want lieve vriend, die hoop zou ras in rook verdwijnen.

XXXV.

Twee ooms, twee tantes treden in, gedekoreerd,
 De tantes niet, maar de ooms. Men rijst, men informeert
 Naar weer en welvaart; een van de ooms had pas het pootje;
 De andre nemen fluks twee neven in 't ootje,
 Die, te oud voor Sint-Niklaas, zich op een kanapee
 Vrij bar verveelden, spes patris et patriae!
 Kwajongens, die de taal der godlike oudheid leren,
 Sigaren roken en de „piepa" *niet* vereren!

XXXVI.

Een ieglik neemt zijn plaats, de dames aan de dis,
 De heren aan de haard; de konversatie is
 Het weer en 't pootje steeds. Straks zullen onze heren
 Zich mogelijk om de staat der fondsen alarmeren

Wij luistren liever niet, tenzij des ridders neus
 Tot paarsheid overslaat; dan wordt de zaak kurieus.
 Voorts weten we allen dat Jan Helmers' grote Natie
 Niet machtig groot is in de kleine konversatie!

XXXVII.

Voor mij althans (hoe egoïst) ik luister wel
 Zo graag en grager nog naar 't klingen van de bel,
 Die nu gedurig roept en 't lied der kinderen zwijgen
 En op hun schuw gelaat een aardige angst doet stijgen.
 De schel op Sint-Niklaas is als een toverfluit
 En zoet in 't oor der maagd als 't lied van 's minnaars luit;
 Pas klinkt haar stem en streelt de hooggespannen zinnen,
 Of dienstbre geesten met kadeautjes stromen binnen.

XXXVIII.

't Was circa zeven uur toen voor de tiende maal
 Een opgeprikte knecht trad in de mooie zaal
 En de oudste dochter een klein pakjen overhandde,
 Waaraan het lieve kind haar fijne vingers brandde;
 Want nauwliks haalt zij uit het mysterieus pakket
 Het elegant kadeau, een gouden bracelet,
 Te voorschijn, met een blos en hemelvreugd in de ogen,
 Of—de oude heer kijkt scheel en fronst de wenkbrauwbogen.

XXXIX.

Hij loert, hij gromt, hij draait en treedt op 't meisje toe,
 Bekijkt met gramme blik —Wat is dat? „God and you?”
 —Het was de inskriptie van de bracelet van binnen—
 Wat „God and you?”—wat zou die schelm jou nog beminnen?
 Hij-you-die-mij-wie-ik! ('s mans neus wordt purperrood).
 Wie ik (hij blaast) mijn huis, (hij vloekt) mijn oren sloot!
 Die adder, die mijn eer, de mijne heeft geschonden!
 Beken maar, 't is van hem! en—'t moet teruggezonden.

XL.

Het ranke meisje bloost en siddert als een riet,
 Haar moeder knikt haar toe en fluistert: wanhoop niet!
 Geen woord meer van dat prul! zegt de oude heer nog bevend
 Maar daar ik meen, dat, trots die toespraak zo wellevend.
 En minzaam, vrienden, gij, de scène die gij hoort,
 Toch niet verstaan kunt, zal ik daadlik met een woord
 U brengen op 't terrein van die familiezaken:
 Dan moogt ge tevens met de dochter kennis maken.

XLI.

Het is een meisje zo charmant en zo pikant,
 Zo allerliefst lief en zo gloeiend amuzant,
 Dat ik ('t is nu misschien een jaar twee, drie geleden,
 En sinds die tijd aanbad ik andre lieflikheden!)
 Dat ik soms dagen lang en menig lange nacht,
 Dat vraagstuk der natuur, dat raadsel overdacht
 En peinsde, als Bogaers in zijn onvergeetlik „Truitje”:
 Hoe drommel! kwam zo'n aap aan zulk een geestig spruitje?

XLII.

Gij ként, mijn hoorders; niet? gij ként Luilekkerland?
 Gij weet hoe de arme dwaas, die aan dat zalig strand
 Des levens zorg en smart wil vlieden en vergeten,
 Eerst door een rijstberg heen moet worstelen en eten?
 Die Berg is de oude heer, het meisjes is die kust!
 Wie haar aanbidden dorst, moest voor zijn zoete lust!
 Heen bijten door Papa! dat werk was niet vermaaklik,
 Een berg van rijstebrij was haast nog wel zo smaaklik!

XLIII.

Ja, schoon hier alles veinst, het had niet weinig in,
 Zich te verdraaien tot een schoonzoon naar zijn zin!
 Die berg van domme idées en nonsens gans te slikken;
 En niet bij ieder brok van walging haast te stikken;
 Te kijken naar zijn lint, dat breed door 't knoopsgat stak,
 Gelijk te geven of—te zwijgen waar hij sprak,
 Al sloeg hij door op iets, hoe dom ook en hoe grievend,
 Al prees hij niet „de Tijd”, maar erger... „'t Letterlievend.”

XLIV.

Maar, 'k zweer u, 't lieve kind was wel die moeite waard,
 Ook had gij haar niet lang en strafloos aangestaard:
 Was de oude gek—een Draak, zij wekte in 't minnend harte
 Een ridderlike drift, die alle draken tartte!

Maar zo de Hugo's en Tancredo's van weleer
 Een draak, een burg, een land bevochten voor hun eer
 En voor 'n blauwe sjerp...gij mocht een kaartje spelen
 En met een monster van verveling u vervelen!

XLV.

De jonge schenker van de gouden bracelet
 Had zich om de eedle maagd gewaagd aan al die pret.
 Reeds op haar eerste bals was hij haar liefste aanbieder,
 En schoon de Ridder had bepaald dat slechts een Ridder
 Van de echte stempel, eens zijn schoonzoon worden zou,
 Toch had een knaap, die liefst geen ridder wezen wou,
 Na duizend moeilikkeën, in 't eind acces gekregen,
 Vooral omdat Mevrouw hem hartlik was genegen.

XLVI.

Hij had met nooble zwier te Leiden gestudeerd,
 En was op theses en vernuft gepromoveerd.
 Het corpus juris had zijn geest hem niet ontnomen;
 Hij leefde van zijn geld en van zijn zoete dromen,
 Hield veel van verzen, ale en oesters en muziek,
 Was niet vervelend en toch ver in politiek,
 En twee-en-twintig jaar, 't geen schoonpapa deed zeggen,
 „Dat hij de oude mens nu spoedig af moest leggen.”

XLVII.

Een week lang hield mijn vriend zijn leven reedlik uit,
 Kwam zevenmaal en had het zevenmaal verbruid.
 Mevrouw maakte alles goed, het lieve kind souffreerde,
 En hij, schoon de oude Draak hem „gloeiend” embêteerde,
 Hield zich weer veertien daag vol zelfverloochning goed
 En plooiden zijn verstand, zijn trekken, zijn gemoed;
 Toch ging de Ridder voort hem steeds te chikaneren.
 En bromde: 'k Zal dat heertje in 't eind wel mores leren!

XLVIII.

Een schrikkelijke avond kwam. De Ridder knort en kniest,
 Omdat hij gruwlik heeft verloren bij zijn whist,
 En zoekt een ander om zijn noodlot op te wreken,
 Hij vindt die in mijn held: „O jongen, 'k moet je spreken,
 Ik hoor je gaat je soms te buiten...wel verstaan?
 Te buiten aan het Rijm? Dat 's dom, dat kan niet gaan,
 Zo krijg je nooit een...maar dit uurtje is toch verloren,
 Kom, snijd eens op! ik wil die prullen ook reis horen.”

XLIX.

Toen voer de duivel in des jongelings ziel: „Meneer”—
 Zo spreekt hij, bijtend in zijn lippen,—„Te veel eer!”
 De slang sist in zijn hart: Hier kan geen engel zwijgen,
 Ik zal die domme dwaas het bloed naar 't hoofd doen stijgen!
 Hij denkt volstrekt niet aan de *suites* van zijn daad,
 Hij heeft zijn wraak in 't hoofd—hij aarzelt niet—hij gaat
 Brutaal juist vis-à-vis de Ridder zich posteren...
 En, lieve hoorders, hij vangt aan te deklameren:

UIT HET LAND VAN KOKANJE.

1.

Daar leefde—het sprookje schijnt waar op mijn eer—
 Een moedige, goedge koning weleer;
 In zijn zalige jeugd
 Had de roem hem verheugd,
 Nu woonde hij stil in het land van Kokanje,
 Hield veel van zijn volk en nog meer van champanje.

2.

Aan tafel, bij 't schuimen van d' edele wijn,
 Met makke ministers aan 'tgeurig festijn,
 Sloeg hij dikwels een ui,
 In een lustige bui,
 En schreeuwde, verrukt door de fles die hem lief was!
 Dat de eerste minister een olike dief was!

3.

Hij scheen met die heren bepaald familiaar,
 Vaak zaten ze laat in de nacht bij elkaar,
 Met een eerlike roes,
 In een heerlike soes,
 En brachten het verder in snuggere zetten,
 Dan 't slimste, dan 't leepste der staats-kabinetten.

4.

Het hof van mijn prins was aardig als geen,
 Zijn Rijkskanselier was zijn Hofnar meteen:
 't Was een schrandre borst.
 Hij kwam goed bij zijn vorst,
 Want: wie zo bemind als de Heer van Kokanje
 Of geestig als hij, bij een beker champagne?

5.

Eens, 't was op een duchtig en kluchtig soupee:
 Riep de vorst aan 't dessert; „Eh, v'lâ une idéal!
 O mijn zotskap, mijn Floor,
 Leen mij aanstonds het oor;
 Ik zeg u, o puik aller grootkanselieren.
 Ik wil al mijn vrindjes met lintjes versieren.

6.

„k Wacht u op morgen bij tijds aan t' paleis,
 Dan trekken wij fluks met ons tweetjes op reis,
 Naar de graaf Cantenac
 En de prins van Pauillac,
 Et cetera; 'k zal eerst maar de heren beschenken
 En dan wel mijn stomme Kokanjers bedenken.

7.

„Dat niemand het doel van ons toertje verklap'
 Want dan heb ik eer noch plezier van de grap!
 Floor, we rukken er heen
 Met ons beidjes alleen.
 En moge, als de vrienden niet wonder verrast zijn!”
 Mijn hoogheid geen prins en jou zotheid geen kwast zijn!”

8.

En d' andere morgen voor dag en voor dauw,
 —De stad was nog stil en de katjes nog grauw—
 Daar kwam jolig en vlug,
 Met een zak op zijn rug
 Ons rijkskanseliertje, de bloem aller gekken,
 Met aardige deuntjes zijn Majesteit wekken!

9.

Een vloek en een zucht, en de Prins stond gekleed,
 Gepoetst en gespoord tot de aftocht gereed:
 Hij gaf Floor een sigaar!
 —Allergruwelikst zwaar
 En 't geestige paar uit het land van Kokanje
 Trok heen—na een stevig ontbijt met champanje.

10.

Maar nauweliks zit Floorneef nog stevig en vast,
 Of Sire roept uit: „Wat is dat voor een last?
 Wat behelst, grote mug,
 Toch die zak op je rug?”
 „Ik ben kanselier,”—zegt de Nar—„dat zijn lintjes
 En kroontjes en kruisjes voor jou en je vrindjes!”

11.

De koning werd nurks, maar hij vond toch per slot
 't Idee niet zo gek en zijn Hofnar vrij zot,
 En het tochje ging voort,
 Amuzant, ongestoord,
 Het zonnetje scheen, en zij zongen en kusten
 De lieve Kokanjese meisjes met lusten!

12.

Zij naadren de grens al in wilde galop,
 Daar krijst het op eens: „Stop, je Majesteit, stop!”
 En ontdaan en vervaard
 Tuimelt Floor van zijn paard,
 En rolt op zijn zak: „Ik heb alles verloren!
 Genade, genade voor mij en mijn oren!”

13.

De koning verschrikte, werd rood en werd bleek:
 — „Wat, lelike zotskop, wat? Spreek of ik steek
 Deze dolk, domme dwerg,
 Door je been en je merg!...”
 — „Och,” snikt hij, Sint Jozef! hoe kon het gebeuren,
 Heeft Sire te-met niet mijn zak horen scheuren?”

14.

„Om duidelijk te spreken, genadige vorst,
 Die zak, vol met ridders! zo dapper getorst,
 Hij is leeg—als mijn hand!
 Als de schatkist van 't land!
 We hebben zo holderdebolder gereden...”
 Kijk, alles is hier door dit gaatje gegleden.”—

15.

De goedige koning keek donker en zuur,
 Maar hield zich niet goed op de duur bij 't figuur
 Van de rollende Nar,
 En hoe bitter en bar
 In 't eerst ook zijn vorstelike stem had geklonken,
 Hij had in zijn hart al vergeving geschonken.

16.

— „Mijn Rijkskanselier, zijn uw tranen oprecht?”
 „Ze zijn,” snikt de Hofnar, „als paarden zoo echt.”
 — „Nu rijs op dan, en vlug
 Naar de stad maar terug!
 De zak weer gevuld in het land van Kokanje...
 Betaal onderweg voor je straf mijn champagne;”

17.

De reis ondertussen van 't hoofd van de staat
 Was lang in Kokanje bekend en bepraat;
 Och, geheimen meestal
 Zijn publiek overal;
 Maar meer nog: op markten en straten en wegen.
 Alom kwam men linten en ordetjes tegen!

18.

Dié had het bekoorlik, verlokkend sieraad
 Gekocht van een Jood of een beedlaar op straat,
 En dié vond het op weg
 In een goot of een heg;
 Dié liep er met drie, dié met zes, die met negen;
 Een vierde weêr had het door vrouwlief gekregen.

19.

Dié kreeg het uit achting kadeau van een vrind,
 En dié vocht zich blind om een leeuw en een lint,
 't Werd besteld en gezocht
 En verruild en verkocht...
 De knappen, die 't vonden, zij lachten en dachten:
 Het best is de afloop van 't grapje te wachten.

20.

„De koning keert weêr!” roept de faam door het land,
 De Riddertjes raken geducht in de brand.
 Maar een oud advokaat
 Gaf hun eindlik de raad,
 Naar 's rijks kanselier met de vondst zich te wenden,
 Of—franko—'t kleinood naar de hofstad te zenden.

21.

De koning keert weêr, nu bekend en begroet:
 Men joelt op zijn weg en men wuift met de hoed!
 Daar op eens door 't gemeen
 Dringt een manneke heen,
 En legt aan de voet van de vorst van Kokanje,
 Twee starretjes neêr en—een rolletje franje.

22.

En Sire, geroerd door zo 'n eerlike borst:
 „Voor u!”—roept hij uit—„een geschenk van uw vorst!
 Hou het vrij, goede vrind,
 En blijf steeds welgezind...”
 Maar pas is de uitslag, zo gunstig, vernomen,
 Daar krielt het van eerlike luidjes bij stromen.

23.

De goiedige koning bleef goed en royaal,
 Trakteerde de zaak op een vorstelike schaal,
 En de rijkskanselier
 Had een gloeiend plezier.
 Men dronk hem ter eer alle dagen champanje
 En 't feest nam geen end in het land van Kokanje.

24.

De wijzen alleen bleven stilletjes thuis
 En hielden zich af van het vrolik gedruis,
 En zij kermden: „Helaas,
 Zijn de mensen toch dwaas!
 Kan de eer, door het toeval ook zotten geschonken,
 Het hart van de eerlike wijsgeer ontvonken!”

25.

Daar leefde—het sprookje schijnt waar op mijn eer—
 Een moedige, goiedige koning weleer,
 En op aarde geen rijk
 Eens het zijne gelijk!
 Nu ligt alles stil in het land van Kokanje,
 Al prijken er velen met lintjes en franje!

L.

'k Weet niet, hoe mijn poëet dit lied ten einde zong;
 Ik weet nog minder hoe de Ridder zich bedwong,
 (Tenzij deschrik's mans tong en voet en vuist bleef kluisteren)
 En naar 't ondeugend rijm ten einde toe kon luisteren.
 (Ook, onder ons gezegd, des jonkers schalke zang—
 Ik heb aan 't versje part noch deel—is veel te lang;
 Heet dát een liedje! doch zijn geest was pas aan 't bloeien
 En vreemd nog in de kunst van schikken, sparen, snoeien!)

LI.

Maar 'k weet, dat zo op slag het ridderlike vat
 Nu, als een zwermopot, uit elkander was gespat;
 Als hij subiet het een en 't ander had gekregen
 En stikkend in zijn toorn voor eeuwig had gezwegen,
 Of—als duc d' Alva—in zijn woede 't ridderkruis—
 Bedenk wat razernij!— vertrappeld had tot gruis,
 Als hij de zanger van Kokanje half verscheurd had,
 Waarom der Muzen koor zich zeker dood getreurd had:

LII.

Het had mij niemendal verwonderd,—maar 'k geloof
 De man was niet recht op de hoogte en ietwat doof.
 't Liep zonder manslag af ten minste, en minder kluchtig;
 Hij keek bij elk koeplet steeds meer en meer wraakzuchtig,
 En werd eenvoudig dol op 't einde, Raadloos stond
 Hij eerst een hele poos genageld aan de grond;
 Verbeet zich, nam een air, een pose, en dekreteerde:
 (Terwijl zijn knoopsgat hem gedurig inspireerde)

LIII.

„Gij zijt te nietig voor mijn gramschap, kleine kwast,
 Gij waart mij al sinds lang een gruwel en een last!
 Nu is de mate vol, gij zult mij zeer verplichten
 Met nooit uw wandeling meer naar mijn huis te richten.”
 Zie daar een zeer beknopt, fatsoenlik résumé
 Van 's mans welsprekendheid. De knaap kreeg zijn congé,
 De Ridder kreeg—de koorts, en ijlend zag hij Narren
 Die sprongen om zijn hoofd met zulke Ridderstarren!

LIV.

Bezint eer gij begint: de grieve volgt de grap.
 Mijn held kreeg ras berouw van zijn vermeete stap.
 Ach! had hij nog een poos gestreden en geleden,
 Die strijd was tans be kroond met duizend zaligheden!
 Hij schreef die dag daarna een mooie brief;—Mevrouw
 Beloofde voorspraak en zijn meisje bleef hem trouw.....
 Maar de oude heer kreeg bij zijn naam alleen kongestie,
 En wou—als Oostenrijk—niet horen van amnestie!

LV.

De zachte politiek van de allerliefste vrouw,
 De zuchten van de min, de tranen van berouw
 Vermochten niets: hij moest zijn ridderlintje wreken
 En wou mijn arme vriend niet horen, zien of spreken.
 't Was nu een jaar geleén; dees kwijnde van verdriet
 En zag in al die tijd zijn sweetheart bijna niet.
 Alleen 't vertrouwen op haar moeder deed hem leven.
 Die, als zij d' arme zag, nog altijd hoop bleef geven.

LVI.

Begrijpt gij nu waarom die gouden bracelet
 De vader zo in vuur en vlammen had gezet?
 't Kadeau was op zich zelf ook taamlik onverstandig,
 Maar minnaars, vrienden, zijn ook meestal vrij onhandig
 En zo lichtvaardig, dwaas, vermetel, onbedacht,
 Als ik of mijn verhaal, dat iedere vorm veracht,
 En dat mij mettertijd ook wel eens op kon breken
 Als 't op de keper, door de heren wordt bekeken.....

LVII.

Maar dat 's van later zorg! Nu.....is het Sint-Niklaas,
 En—'k hoor reeds in de gang, dunkt mij, een vreemd geraas,
 Iets, als 't rinkinken van een keten. „Hij zal het wezen,”
 Staat in het schichtig oog van 't jonge volk te lezen.
 Toch houdt zich ieder taai en zucht: „Ik ben niet bang,”
 „Courage!” roept een oom, en 't Sint-Niklaas-gezag
 Wordt aangeheven met veel trillers in de toontjes,
 Veel blikken naar de deur, veel lelies op de koontjes.

LVIII.

De drift intussen van de Ridder is bedaard,
 Schoon hij nog woedend soms naar zeker doosje staart,
 Daar ginds apart gezet. De drukke kindren krijgen
 Allengs weer de overhand, na pijnlik spannend zwijgen,
 Gevolgd op vaders speech. Ons meisje houdt zich goed
 En schept in moeders blik haar hoop, haar kracht haar moed
 En 'k zie de laatste wolk van 't dierbaar feest verdwijnen.
 Nu 't uur genaakt waarop de Bisschop zal verschijnen.

LIX.

De keten rammelt nog en vreeslik luidt de bel,
 Een stem bromt in de gang: „Is alles hier nog wel?”
 Of zo iets. Dan op eens hoort m' aan de zaal deur kloppen,
 En eensklaps is de grond met kriecken, manglen, moppen,
 Bonbons en ulivels bezaaid. De kleine schaar
 Vliegt henen van de deur en dringt zich bij elkaer;
 En staat verlegen op de vingertjes te knabbelen,
 En durft in d' eerste schrik niet opzien en niet grabbelen.

LX.

De deur slaat open en Sint-Nikolaas treedt in.
 Al grommend in de baard, die afstroomt van zijn kin:
 Een masker voor 't gelaat—afschuwelijk van kleuren,
 En wel geschikt de moed der kleinen....op te beuren;
 Een myter op het hoofd, spits als een suikerbrood,
 Een mantel om, de voering buiten, purperrood,
 En ruim voor zes; een groene reiszak in de handen,
 't Land van belofte en zoete koek en...slechte tanden.

LXI,

„Schuift, jongens”—zegt Mevrouw—„bij 't vuur de
 [zorgstoel aan,
 Want de oude man heeft veel vermoenis uitgestaan.”
 Dan, hoorders, volgen al die sprookjes, praatjes, vragen,
 Die ge u herinren zult nog uit uw kinderdagen:
 Of daar gezorgd is voor het oude, grauwe paard,
 Waarmee de brave Sint zijn toer maakt over de aard,”
 En: u komt zò uit Spanje? u zal de kou wel hinderen?
 En: heeft u ook een gard? en: houdt u veel van kinderen?

LXII.

Hebt gij op Sint-Niklaas, gij, hooggestropte vriend
 En hoorder, ooit een gard gekregen of verdiend?
 'k Vraag dit alleen om u een compliment te maken:
 Men zag de knapste liên toch meest als dwaze snaken
 In 't lieve leven debuteren; ja 't verstand
 Is vaak de rijpe vrucht van de allerwildste plant,
 En „o zo'n achtbaar man, zo'n knap, lief mens, zo'n engel,”
 Is meestal opgebloeid uit....o zo'n barre bengel!”

LXIII.

Gij glimlacht niet, hoe nu? Gij schudt de kreegle kop!
 Gij mompelt: „dat is flauw! wie haalt die dingen op?
 't Komt niet te pas!”—aha, Meneer is 't al te vergeten?
 Meneer wil liever van zijn lieve jeugd niet weten;
 Meneer verdiende nooit een gard en steeds een prijs,
 Ja, was als kind en knaap reeds deftig, groot en wijs;
 Meneer is nimmer jong en dwaas geweest te voren,
 Maar met een rok, een bril en parapluie—geboren!

LXIV.

Zo zijn er, ja!—Enfin, vergeef mijn losse toon,
 Of geef mij, zo gij wilt, mijn welverdiende loon:
 Zeg eens bijvoorbeeld—om u schrikkelik te wreken,—
 Dat uit mijn keuveln u zeer duidlik is gebleken,
 Dat ik de eerwaarde School der Ouden snood verliet
 En ver en verder dwaal van 't klassies rijksg gebied...
 Zeg dat er geen geluk is voor die dwaas te vinden!
 Die voor 't ontbijt zich niet met de Oudheid op kan winden!

LXV.

Bah! zie eens aan, hoe *ik* van woede nu verbleek:
 Niet dat ik bang ben voor wat laster of een steek:
 Maar, voelt ge? een wanbegrip kan mij tot wanhoop jagen,
 En 't is een wanbegrip uit overgrootvaërs dagen,
 Dat niets klassiek noemt, dan wat oud is, overond,
 En oudheid en klassiek voor „Siams tweeling” houdt.
 O, lieve eenzijdigheid!—ik zweer u, dat klassiek is
 Al wat gezond en waar, bevalig, geestig, chiek is.

LXVI.

Die kinderen zijn klassiek: zie op! zij scheppen moed.
 En brengen een voor een Sint-Nikolaas zijn groet.
 Die zegt een versje op, een ander kent de namen
 Der maanden uit zijn hoofd, een derde doet examen
 Een vierde spreekt wat Frans, een vijfde reciteert
 Met gestes van papa, een fabel, vers geleerd:
 En elk, als zijn talent en deugden zijn gebleken,
 Mag bei zijn handjes in de groene reiszak steken.

LXVII.

En dat is ook klassiek, hoe diep zo'n kleine man
 Zijn grijpers in een zak met lekkers domplen kan,
 Nadat hij juist zo pas het ouderhart mocht zalven
 Met vrome verskens van Hieronymus van Alphen.
 Hieronymus is hier 't volmaakste epitheton:
 Zo juist en schoon als geen Homerus ooit verzon;
 Voorts wil ik verder van Van Alphen liever zwijgen...
 Om 't vrouwlik Nederland niet aan de hals te krijgen.

LXVIII.

En nog klassieker is die knaap, die, hooggekleurd,
 Ginds—bij de schoorsteen—staat te wachten op zijn beurt,
 En met een lachje, meer dan Cicero w elsprekend,
 Zijn mouwtjes stilletjes wat opstroopt, en berekent
 Of niet zijn kleine hand, die hij zo schalk bekijkt,
 Meer dan zijn broër, die nu zich uit de zak verrijkt,
 Zou kunnen halen...schoon hij het tevens aan wil leggen
 Dat niet te veel valt op zijn gulzigheid te zeggen.

LXIX.

,k Voorspel dat uit die knaap een braaf fatsoenlik man
 Zal groeien, een die juist zijn voordeel vatten kan,
 Maar nooit zijn goede naam te grabbelen zal gooien...
 Die, met verstand, gelaat en houding weet te plooiën,
 En eenmaal in die zak der grote maatschappij
 Zal tasten, met beleid, heel netjes en...heel vrij!
 Die...maar wat druk gejoel en opgewonden zangen,
 Die daar op eens 't verhoor der lieve jeugd vervangen?

LXX.

De Bisschop strooit in 't rond, en 't jonge volk vergeet
 Zijn laatste schroom en schreeuwt en grabbelt zich in 't zweet
 Kijk, hoe ze rollen, hoe ze grijpen, gluipen, sluipen
 En allen te gelijk naar 't beste hoekje kruipen,
 Met welk een woede, welk een ijver, welk een vuur...
 Ziedaar de maatschappij in mooi miniatuur,
 Waar ze ook—gij weet het wel—niet minder grabbelen kunnen
 En, juist als hier, elkaër geen mop, geen kriek soms gunnen.

LXXI.

Dié ziet een ulivel—een ander eet 'm op
 Dié gooit zijn broêrtje met een half vertrapte mop
 En grist wat beters voor zijn neus weg, daar weer tuimelen
 Zij allen over één, één kraakling!.., en verkruiden
 't Begeerde stuk tot niets! Daar houdt er waarlik een
 Zijn jonger zusje vast bij 't vruchtloos worstlend been;
 Al verder ziet ge een heer, die op een vruchtbaar plekje
 Onopgemerkt en stil geniet met hand en bekje.

LXXII.

Dat zit elkander in de weg en in het haar,
 Dat kribt, dat joelt en woelt, dat kwanselt met elkaër,
 Als mensen van het vak! 't is hebzucht, woeker, handel,
 Drift, ijver, jaloezie om kraakling en amandel,
 Als in de maatschappij om aanzien, geld of eer...
 De kleintjes krijgen iets—de sterken halen meer,
 De slimmen pakken 't in, en—'t gaat hier zo beneden!—
 Die eindlik 't meest bezit, is nog het minst tevreden.

LXXIII.

Zelfs de oude heer heeft pret. „Wie speelt er dan toch voor?
 Zo fluistert hij, half luid, zijn wederhelft in 't oor—
 — „Kijk, kijk, ik heb plezier, zo is 't de moeite waardig,
 Hij doethet naar mijn zin, 't is waarlik zò heel aardig.
 Glimlachend zegt Mevrouw: „Ik weet het zelf niet, maar
 Ik denk wel juist, zoals ge weet, verleden jaar.
 Zij blijven verder nog een ogenblikje fluisteren,
 Maar 'k zal er enkel uit diskretie niet naar luisteren.

LXXIV,

De reden, waarom onze ridder Sint-Niklaas
 Zoo vreeslijk aardig vond, is ook al vreeslijk dwaas:
 't Was primo, wijl de man, zijn ganse rol door, gromde.
 Voorts, bij veel lievigheên, veel zedelessen bromde
 In deze trant: Zorg dat je groot wordt, kleine vriend!
 Dat jij je vader eens tot eer verstrekt, lief kind;
 Wees dankbaar dat je zulk een vader hebt gekregen:
 Wees steeds gehoorzaam en—wanneer hij spreekt—gezwegen.

LXXV.

Die taal deed niet alleen het jonge volkje goed,
 Maar ook het vaderlik en ridderlik gemoed.
 Intussen, hoorders, daar de liefelikste zaken—
 Helaas, mijn jonkheid ook!—eens aan haar einde raken,
 Het grabblen is gedaan en de onuitputbre bron,
 De groene reiszak vol van zoetheên en bonbon,
 Is eindelijk leeggestroomd. Toch zie 'k de kinderen smachten
 En kijken—of ze nog een kleinigheid verwachten.

LXXVI.

Ik zou haast zweren, dat gij ook nog iets verwacht,
 En wou wel weten wat ge er eigenlijk van dacht:
 Zegt, waart gij zo attent bij 't vlechten van de draden,
 Dat gij de ontknoping van 't verhaaltjen al kunt raden?
 Neen schalke vrienden, neen, het klinke vrij pedant,
 Maar de afloop, waarlik, gaat ver boven uw verstand,
 En boven 't mijne! ja, de Hofnar van Kokanje
 Verzon zo'n zotheid nooit, bij 't bruisen der champanje.

LXXVII.

De grijze Bisschop richt zijn oude stramme leên
 Nu uit de leunstoel op: „Gij zijt heel vast tevreen,
 Mijn kindertjes, niet waar? Ik zal 't nog beter maken,
 't Heb nog een kleinigheid die wel zo goed zal smaken,
 Ja! 'k bracht voor elk van u ook een kadeautje mee,
 Dat 'k op mijn reizen kocht, ver over land en zee;
 Maar dan is 't ook gedaan! want 'k moet aan al de hoeken
 Van deze grote stad nog lievertjes bezoeken.”

LXXVIII.

Terwijl hij, grommend steeds, die zoete woorden sprak,
 Verscheen voor 't oog der jeugd een tweede grote zak
 Van onder 't breed gewaad: de vuurge kleintjes stonden
 Te happen naar 't kadeau met open rozemonden.
 Toen, van de jongste af aan, kreeg ieder een voor een
 Een keurig pakje uit die zak der heimlikheên.
 Waarop „van Sint-Niklaas,” of zo iets, stond geschreven.
 En waarvoor elk een hand, een kus moest durven geven.

LXXIX.

Het waren allemaal surprises, wel bedacht
 Door 't zusterlik vernuft, licht in een bange nacht,
 Als, peinzende aan de vriend die 't lot haar had ontnomen,
 Zij heul en balsem zocht voor al te bittere dromen.

Rijk werd haar moeite door der kinderen vreugd beloond,
 Door vruchteloos zoek en dwaze drift bekroond:
 Zij zochten soms zo lang terwijl zij 't moois niet vonden,
 Als ik, toen 'k x en y moest zoeken voor mijn zonden!

LXXX.

De zak is nog niet leeg, de klucht niet afgespeeld.
 De groten worden na de kleintjes nu bedeed.
 Elk krijgt een pakje en wordt verrast, een Oom en Tante,
 Een dito—dito; toen.... de Franse goevernante,
 Van wie 'k tot nu toe zweeg, allenig voor mijn rust,
 Want, ik verzeker u, ik had haar graag gekust....
 Ach kende zij 't Hebreeuws, ik zou dat schatje vragen.
 Mij les te geven in de taal van Abrams magen!

LXXXI.

De beide jongelui van straks, Minerva's kruis,
 Die lieve dochter en de brave vrouw van 't huis,
 Elk had zijn deel in 't feest. Toen, hoorders, bleef ten leste,—
 Let op, want ik bewaar voor 't laatst het allerbeste—
 Toen bleef er in die zak des heils, die op een stoel
 Geheel was uitgepakt te midden van 't gejoel,
 Nog over—één surprise, een klein, wit aardig pakje
 Zeer netjes toegemaakt, mijn hoorders, met een lakje!

LXXXII.

„En dat's nu voor Papa!” zegt Sint-Niklaas, „'k heb
 [de eer
 Op uwer kindren feest, gestreng en edel Heer,
 Dit klein bewijs van dank voor 't lief onthaal, genoten
 Van u en de uwen, van de kleinen en de groten,
 U aan te biën! bewaar 't in voorspoed en in vreê,
 Versmaad dat kleintje niet, en geef me uw vriendschap mee.”
 De stem des Bisschops scheen te trillen onder 't spreken,
 Als schroomde hij in ernst de kennis af te breken!

LXXXIII.

Des Ridders voorhoofd werd beneveld door een wolk,
 Dat hij behandeld werd precies als 't jonge volk;
 Hij vond het eigenlijk heel naar en kinderachtig,
 En zulk een wijs van iets te geven vrij omslachtig;
 Hij dacht, het ding was een surprise van zijn vrouw,
 En hield zich eerst of hij het straks wel oopen zou....
 Maar kom, hij wil de vreugd van avond niet verstoren,
 Het lakje vliegt er af, en—opent tans uw oren!

LXXXIV.

Ja, opent de oren! neen, mijn vrienden, stopt ze dicht!
 Vlucht, hoorders, vlucht van hier, verbergen we ons gezicht!
 Ik heb een ridikuul zó gruwlik te openbaren,
 Dat ik nog hier mijn vers, mijn plan, mijn man liet varen
 Zo keren mooglik was, zo mijn geheim niet sprong
 Niet brandde en gloeide en beet op 't puntje van mijn
 [tong!
 Zo 'k niet mijn groot Paskwil ten voeten uit wou tekenen
 En met de waarheid en de domheid af moest rekenen!

LXXXV.

En zo ik nu al zweeg en wierp dit prul in 't vuur,
 Toch kwam 't geheimpjen uit en—ter onzaalger uur!
 Het baat vorst Midas niet of hij met duizend zorgen
 Zijn akelige kwaal geheim houdt en verborgen...
 Wat fluistert daar in 't veld? Zo zouden vroeg of laat,
 Waar onze Held passeert, de keien van de straat,
 De winden over 't plein die schrikbre kreet doen horen:
 Die man is ridikuul, die man heeft ezelsoren!

LXXXVI.

Dies, 't vonnis is geveld, daar niets de dwaas behoedt:
 Hij worde ridikuul van top tot teen! Grijpt moed
 En luistert! Als ik zei, de Ridder brak het lakje,
 Verscheurde de omslag toen en vond—een ander pakje,
 Maar op dat pakje een brief aan zijn adres.
 Met al zijn namen (drie) en al zijn titels (zes)
 En op die brief een lak met een hoogaadlik wapen,
 Dat hij een hele poos verbluft stond aan te gapen.

LXXXVII.

Die brief, die hand, dat schrift, dat lak, dat wapen, 't is...
 Het schijnt me, neen, ja toch, ik heb het zeker mis...
 Hij kan—is 't hoop of angst of drift?—met moeite spreken.
 Hij durft het aadlik lak zo maar niet openbreken
 En vraagt een schaartje—en knipt met sidderende hand
 Het heilig zegel los van d' een en d' andre kant!
 Hij rolt zijn blik in 't rond en leest op ieders wezen,
 Maar vindt geen antwoord en besluit de brief te lezen.

LXXXVIII.

Een grote stilte daalt en heerst op ons toneel;
 Een ieglik houdt zijn vraag, zijn uitroep in de keel;
 De Ridder, door een kring van elastieke nekken
 Omgeven, plooit vergeefs zijn gëagiteerde trekken.
 Hij schuift ter zijde alleen, ontvouwt zijn brief, verteert,
 Verslindt die met zijn oog en—wat de stumper deert:
 Stokstijf, bewegingloos, krankzinnig blijft hij staren,
 Pal—als de huisvrouw Lotli's, het puik der zoutpilaren!

LXXXIX.

Zijn oog is opgesperd, zijn mond gaapt wijder dan
 Een kostschooljongen voor een biefstuk gapen kan!
 Zijn adem stokt, zijn pols houdt halt, zijn edel wezen
 Is gans verbouwereerd: die brief heeft hem belezen.
 Zeg is die man verstomd, verplet door vreugd of rouw?
 Dat weten wij nog niet! of liever gij! maar 't zou
 Te wreed zijn, zo 'k nog lang tans met uw aandacht
 [spelend,
 Bleef draaien om hem heen....'t Werd ook bepaald vervelend.

XC.

Daar komt beweging in de zoutklomp. Met zijn hand
 Zich krabbend in zijn pruik: „'t Gaat boven mijn verstand:
 Maar 't is zo, 't moet zo zijn!”—En van zijn vreugd bekomen,
 't Was vreugd die dus hem trof—terwijl de levensstromen,
 Want o hij was verjongd, hij leefde meer dan ooit,
 Meer dan een bruijom voor zijn jonge Bruid getooid!—
 Terwijl dan 't bloed weer bruist door de aardse tabernakel,
 Geeft hij ons, andermaal, een ongezien spektakel.

XCI.

Een straal van vreugde en trots bezielt zijn rond gelaat,
 Hij blinkt en schittert als de jonge Dageraad,
 Hij glimt van vreugd. Hij gaat met lachjes van genoegen
 Zich weder in de kring van zijn famielie voegen.

Nu roept van alle zij' het ongeduld: Wat is het?
 Wat was 't? Wat zou 't? „Ja ja, wie dat eens wist!—
 Maar komt gij zult het zien. Hij glimlacht zeer hovaardig
 En vreemd: „Hm ! hm ! die brief, die was zijn port wel waardig.

XCII.

—„Komt allen om mij heen!” Terwijl de Ridder sprak,
 Ontknipte hij met drift het derde en laatste lak
 Aan zijn surprise, en vindt—een smaakvol vierkant doosje.
 „Wie durft dat open doen?” Zo vraagt hij met een bloosje
 Van stomme lievigheid „Ik smEEK u om die eer,
 Ik die u 't pakje bracht, ik hooggestrengHeer!”
 En Sint-Niklaas, die wij schier uit het oog verloren
 Door 't Sint-Niklaas geschenk, treedt eensklaps weer naar
 [voren.

XCII.

„Wel ja, dat's aardig!”—zegt de ridder—„goed bedacht
 (Straks hoor ik wel hoe gij het toch hebt meegebracht!)”
 Hij keek gedurig naar Mevrouw, als wou hij zeggen:
 „Ik weet van u dat gij mij alles uit zult leggen
 —Op 't ogenblik.” Nu had de man het veel te druk.
 Hij kon niet denken in de roes van zijn geluk,
 Ook heerst' er zulk een drift en spanning bij de scharen,
 Dat verder praatjes hier bepaald onmogelijk waren.

XCIV.

De held staart in het rond met kalme majesteit,
 En ieder is als gij, op alles voorbereid.
 Eén ogenblik, nog één en—'t doosjen is ontsloten...
 „Hé!” roept uit ene mond de kring der huisgenoten,
 „Hé!” roept de Bisschop en blijft stomverwonderd staan.
 „Hè!” valt de Ridder in en valt op 't doosjen aan...
 En o, voor mij, die weet wat ieder „hè” betekent,
 Zijn, hoorders, al die „hé's” hartbrekend en welsprekend.

xcv.

In 't oog des Ridders welt een grote vreugdetraan ;
 Hij ziet zijn vrouw, zijn kroost, zijn knoopsgat teder aan,
 Dan strekt hij de armen uit in theatrale ontroering
 En—als een slecht akteur in tragiese vervoering—
 „Dees dag—zo barst hij los—blijft onvergetelik schoon!
 „Hoor, ik ben Kommandeur! kijk, van *den* Eikekroon!”
 En hij drukt alles aan zijn rok, zijn vrouw, zijn zoontje,
 Zijn dochter, broer, neef, nicht en 't meest zijn....Eikekroontje!

xcvi.

De grote kommandeur zijgt in een armstoel neer,
 Hij was kapot van zoveel vreugde, zoveel eer,
 En met zijn dier kleinood nog beter in zijn nopjes
 Dan met hun suikergoed mijn blonde kinderkopjes!—
 Ik kan met deze Leeuw nu doen al-wat ik wil,
 Zijn rijkdom maakt hem zacht, zoetsappig, lief en stil,
 Hij laat zich eindloos, als een lam feliciteren...
 Ik wil oprechter zijn—ik zal hem kondoleren.

xcvii.

Toen eindelijk iedereen in 't breed of in het kort,
 Een oom, biezonder vol, het hart had uitgestort,
 Toen de eerste roes der vreugde een weinig was geweken,
 Toen 't snuisterijtje nog weer twintigmaal bekeken.
 En toen bepaald was, dat onmiddelik de faam,
 Bij monde van vier knechts, de vers gekroonde naam
 Des nieuwen kommandeurs aan al zijn riddervrinden
 Zou gaan verkonden naar de hoeken der vier winden;

xcviii.

Toen een der kindren op zijn vingers was getikt,
 Die—heilge onnozelheid! —aan 't kruisje had gelikt,
 Toen Sint-Niklaas opnieuw zijn recht had laten gelden,
 Om 't kommandeurskruis vast bij 't ridderlint te spelden,
 Op 's mans doorluchte borst; toen hij een groot kwartier
 Zich zelf bewonderd had met kinderlik plezier:
 Toen sprak hij nog eens tot zijn vrouw: „'k Word ongeduldig
 Mijn schat! Gij zijt mij nu een explikatie schuldig.”

't Is treffend dat de man, als bij instinkt, zo wist
 Dat hij te doen had hier met vrouwelijke list,
 En zo gedwee zich onderwierp: mijn edele heren,
 Laat ons dit groot geheim bescheiden respekteren!
 Een vrouw, die zulk een dwaas door fijn verstand regeert,
 Is waardig dat haar wil en wijsheid triumfeert;
 Zij liet de man volstrekt niet dansen naar haar pijpen,
 Maar wist hem enkel in zijn zwakste zwak te grijpen.

C.

Let op: zij knikt en blikte haar ega vriendlik aan
 En zegt: „Ik heb misschien uit hartelijkheid misdaan
 En—uit—nieuwsgierigheid—maar zoudt gij 't niet vergeven,
 Altans op zulk een dag, de blijdeste van ons leven?”—
 „Welzeker, spreek, mijn schat!” Och, hoorders, na die brief
 En 't pakje annex werd toch de kommandeur zo lief,
 Dat schoon 'k mijn losse tong met honing had bewreven,
 Ik al die poezigheid hier moeilijk weër kon geven!

CI.

„Nu, dan—herneemt Mevrouw—zeg ik u alles graag!
 Van middag bracht men al dat pakjen...uit Den Haag...
 Gij waart niet thuis. Het kwam natuurlijk in mijn handen,
 De port was hoog; ik keek—ik dacht— ik voelde 't branden,
 Hier in mijn vingers—och, ik weet niet wat ik dacht,
 Een pakjen uit Den Haag? en dan zo'n hoge vracht...
 Ik wist dat gij al lang, niet waar? zo iets verwachtte,
 En had het lakjen al gebroken in gedachte.

CII.

Enfin, gij vat, de rest hoeft waarlik niet verklaard,
 Nieuwsgierigheid, helaas, was steeds der vrouwen aard,
 Ik heb, gij zijt niet boos, dus eventjes gekeken...
 De brief—dat spreekt van-zelf—mocht ik niet openbreken...
 Maar o, ik wist genoeg, en maakte een heerlijk plan:
 Nu weet ik, riep ik uit, hoe 'k hem verrassen kan
 Van avond! welk een vreugd!...” „Ja vrouwlief, ja, 't is aardig!
 O, ik vergeef het u, 't idee was uwer waardig!

CIII.

„Ik was in 't eerst nog bang dat ge op de societeit
 Gehoord hadt...”—„Nee, ik wist van niets, mijn lieve meid,
 Uw plan is wel geslaagd!” „Nog niet geheel, mijn beste,”
 (Let, meisjes, let wel op, het mooiste komt ten leste,
 Het neusje van de zalm.) „Nee waarlik niet geheel.
 Maar geef dat op dit feest elk in uw vreugde deel,
 Dan is mijn plan gelukt! Ik heb niets meer te vragen,
 En zal u 't erekruis met meer plezier zien dragen.”

CIV.

Zo sprekend richt zij 't oog op onze Sint-Niklaas,
 En neemt hem bij de hand: „vergeef deez' arme dwaas
 Indien gij mij vergeeft!” — „Wat zal ik hem vergeven?
 Hij heeft charmant gespeeld, 'k zag 't nooit zo in mijn leven!”
 Nochtans de Bisschop, ziet eens aan! zinkt op zijn knie,
 En, hoorders, met een stem, wier zilvren harmonie
 Ons meisje van daar straks doet blozen en verbleken,
 Vangt hij bewogen aan te spreken en te smeken:

CV.

„Herken de boetling dan, die neerzinkt aan uw voet,
 En vraag, neen vraag hem niet, wat gij vergeven moet,
 Vergeet een boze grap, die hij in ernst nooit meende,
 Die hij met diep berouw in eenzaamheid beweeude,
 En schenk hem, op deez' dag van zegen, roem en eer,
 Uw goede vriendschap en—uw dochter weer...
 Hij slaat zijn mantel op, zijn hoed is afgevallen
 En—'k zeg niet wie hij is, want gij herkent hem allen!

CVI.

O zie dat rijk toneel! het teerverliefde kind
 Vliegt aan haar vaders voet in de armen van haar vriend;
 De blonde kinderschaar staat lachende verlegen,
 Om 't jonge paartje heen als Engeltjes van zegen;
 De moeder juicht, nu zij een lang verboden waar
 In huis gesmokkeld heeft en zonder 't minst gevaar;
 De minnaar, in 't gewaad van Sint-Niklaas verscholen,
 Had immers door 't kadeau des vaders hart gestolen?

CVII.

Wat deed de kommandeur?—Wat zou de stumper doen?
 Kon hij zijn hoog pardon nog weigren met fatsoen?
 Twee tantes stonden met haar zakdoek aan haar ogen,
 En ieder smeekte en bad in stilte of luid bewogen.
 Hij-zelf, hij was bijna getroffen, in de war,
 't Scheen of hij raad vroeg zo aan de ene of andere star,
 En de eerste wrokte nog om 't liedje van Kokanje,
 Maar 't kommandeurskruis riep: vergifnis en.....champanje!

CVIII.

Die tweestrijd duurde een poos. De spanning rees ten top,
 Men hoorde hier een zucht en daar een harteklop,
 Maar eindelijk, door 't geluk en—door de omstandigheden
 Verwonnen, roept hij uit: „Nu ja, ik wil 't verleden
 Vergeten, dees dag van roem en vreugd ter eer,
 Ziedaar mijn hand, ziedaar...maak geen „Kokanjes” meer!”
 „Nu is mijn plan gelukt!”—juicht hem zijn gade tegen,
 En dankte luid haar man en stil des hemels zegen!

CIX.

Ik zing de weelde niet van 't weer verbonden paar,
 Ik zeg niet alles wat zij fluistren met elkaer;
 Terwijl haar dankbaar oog bleef op heur moeder staren,
 Moest hij het lieve kind nog eens de zaak verklaren:
 Wanneer Mevrouw hem toch haar plan had voorgesteld!
 En wat hij had gedacht? En wat hij had verteld?
 En wie hem had geleerd voor Sint-Niklaas te spelen?
 Hij moest van *a* tot *z* haar alles mededelen.

CX

De gouden bracelet werd uit de donkre hoek,
 Waar ze eerst verbannen was door barse vadersvloek,
 In eer hersteld. Hij zelf haakt nu het huweliksbandje
 Vast om haar arm, en kust het hem geschonken handje,
 En stamelt: „God and you! aan 't harte van zijn bruid...
 „En onze moeder!—roept het lieve meisjes uit—
 „Wier trouw en wier vernuft deze uitkomst ons bereidde,
 En die een Engel was, een Engel voor ons beide!

CXI

O vrouwelik vernuft, zo onuitputtelik rijk,
 Zo geestig en gevat, geen wijsheid u gelijk!
 Ook ik geloof, men had zo'n zotheid niet bedreven,
 Had men des Ridders kruis aan 's Ridders vrouw gegeven
 't „Virtus nobilitat” zou dan geen parodie,
 Geen laster zijn geweest van wijsheid en genie...
 En schoon al menigeen die stelling mij betwist heeft,
 Ik hou nog altijd vol, dat men zich hier vergist heeft!

CXII

Wanneer toch, vraagt ge in 't eind had onze domme vriend
 De kroon der burgerdeugd verworven of verdiend?—
 Helaas, de schijn bedriegt de kleinen en de groten,
 En, schoon de waarheid hier de schijn heeft uitgesloten,
 De man had aanzien, geld en *poids*; een domme faam
 Of een gediensig vriend verkondde ver zijn naam,
 Men had misschien gehoord dat hij een hele baas was...
 'k Wil toch niet denken, dat het voor zijn Sint-Niklaas was!

CXIII.

De kommandeur, vermoeid, kapot van al de pret,
 Sliep wel die nacht niet veel, maar ging toch vroeg naar bed.
 Ik laat de stumper zich hier vreedzaam retireren
 En wil hem liefst niet in zijn.....dromen *poursuiveren*.
 Schoon hij de aftocht blies, ging 't feest beneden voort
 Men kuste, lachte en sprak en schaterde ongestoord,
 Mevrouw gaf aan 't soupee een fijne fles...champanje!
 En—niemand dacht meer aan het liedje van Kokanje!

CXIV.

Heb ik nu lang genoeg met deze dwaas gespot,
 De zoute scherts bekroon, zo 't mag, een gulden slot!
 Want schoon ik nimmermeer met 's werelds schijn zal dwepen,
 Toch, vrienden, word ik liefst ook niet verkeerd begrepen:
 Dus luistert, eer gij licht de arme dichter vloekt,
 Die voor zijn ergernis bij u verluchting zoekt,
 Die graag aan zotten geeft wat zotten is verschuldigd,
 Maar naast de waarheid liefst de ware grootheid huldigt.

Cxv.

En dies, o sprekend beeld van Neerlands glorie-eeuw,
 Eerwaardig ridderkruis van onzer vaadren Leeuw,
 Gegroet op 't ridderhart vol eedle gloed, vol zaden
 Van licht en vrijheid en van mannelike daden!
 Gegroet op de edele borst waardoor Gods adem ruist,
 Die van welsprekendheid of reine zangen bruist;
 Gegroet op de uwe, o trouwe kunstenaar, die de renten
 Uw tijd, uw volk betaalt met godlike talenten!

Cxvi.

'k Heb lief dat eermetaal op 't onverschrokken hart
 Des jongen helds, die 't kocht met moed, met bloed met smart
 En op de brave borst [der burgers, die hun leven.
 Hun rust of hun fortuin, hun land ten beste geven,
 En op het wambuis van de zoon der Industrie.....
 Waar maar een harte klopt, een vonk gloeit van genie!
 O, Vorsten! wat noch goud noch zilver kan betalen,
 Doe uw verlichte gunst uw volk in de ogen stralen!

Cxvii.

Maar als in de eeuw des lichts Cotin en Trissotin,
 Vadius, Prullius, George Dandin,
 Harpagon, Pourceaugnac, le *marquis* Mascarille,
 Le Bourgeois-Gentilhomme et les sots en famille,
 Tartuffe en Don Juan en weet ik wie of wat,
 Trots de eelsten, meê verkondt: Virtus nobilitat!
 Dan...ô dan trilt in 't graf Molière's „kil gebeente”
 En draait zich rammelend om in 't verre lijkgesteente!

Cxviii.

Dan zou men schreien, neen, maar lachen, lachen dat
 Het als een Donder klonk door deze dwaze stad,
 Dan, dan vergeet een knaap zijn achttien jonge jaren,
 Zijn onbezorgd geluk, zijn vriendelijke snaren,
 Dan grijp ik, (want helaas, geen wijzer kwam mij voor)
 Een groot karikatuur bij 't ellang ezelsoor,
 En zeg hem in 't gezicht dat Neêrlands echte zonen
 Niet buigen, nu noch ooit, voor zulke lauwerkronen!

CXIX.

Helaas, ik zeg misschien de waarheid—als een kind!
Maar 'k ben Goddank zó dom, zo ijdel niet, zo blind,
Dat 'k ooit een enig mens zal om zijn knoopsgat eren:
Docht lust het u, als mij, de kwestie om te keren,
En vraagt gij: of ik, om een groot en eerlik man,
't Bewijs van adel, zij 't een lintjen, eren kan?
Dan scheiden wij in vrede, en, hoorders, wat verander',
Ziedaar mijn rechterhand, want wij verstaan elkander.

DE SINT-NIKOLAAS-AVOND.

Een Amsterdamse Vertelling.

§ 1. **Studie van het vers.** Dit vers verplaatst ons in een eigenaardig stuk Hollands leven. Om het recht te verstaan zal de student eerst zich op de hoogte moeten stellen van allerlei bijzonderheden omtrent de omgeving en de tijd waarin de vertelling speelt. En dan blijft er nog op te sporen de verklaring van de woorden en wendingen, die niet terstond duidelijk mochten zijn.

Dat is de schil, die de student eerst van stukje tot beetje afpellen moet, om tot de kern van het kunstwerk door te dringen; dat is de rijstebrijberg die hij dóóreten moet, om te komen in het Luilekkerland van kunstgenot.

Bij dit vers valt er, bijzonder voor de Afrikaanse student, heel wat te pellen. De hoofdpersoon van het vers is een „Lintjes-jager”, een type, tamelijk onbekend in ons republikeins Afrika. Ook laat de Dichter hem voor ons optreden in een omgeving en onder omstandigheden, die specifiek hollands zijn, en—om de maat vol te meten—krijgen wij nog te doen met het speels vernuft van de Dichter, dat uitvliegt over allerlei ander terrein, evenzeer specifiek hollands en evenzeer vreemd aan de Afrikaner.

Het kost studie, al die lokale en temporale bijzonderheden zó in zich op te nemen, dat wij ons er geheel in verplaatsen, er geheel in meelevens kunnen. En toch: vóór en aler dit gedaan is, kan er geen sprake zijn van rechte waardering van het dichtерlik levensbeeld, dat de kern van 's Dichters verhaal uitmaakt.

§ 2. **Het St. Nikolaasfeest.** Tot recht verstand van het gedicht dient de student de eigenaardigheden te kennen van het St. Nikolaasfeest, zoals het nog jaarliks op 5 Desember in Holland gevierd wordt.

Het is eigenlijk een kinderfeest ter herinnering aan de Bisschop St. Nicolaas van Myra in Lycie, die een warm kindervriend geweest moet zijn.

Reeds weken vóór de feestdag ziet men gebeuren, wat de Dichter vertelt in vers x. Een keur van „industrie en kunst” prijkt dan in de winkelvensters en „zijn naam zweeft en leeft op duizend, duizend monden.”

Dat is precies zoals wij 't hier gewoon zijn met de engelse manier van Kerstmis vieren. Daar komt het St. Nikolaasfeest veel mee overeen. 't Is een drukke uitwisseling van geschenken, zowel van de groten onderling als voor de kleinen. Doch een aanmerkelijk onderscheid ligt hierin, dat het St. Nikolaasfeest „plein de mystères” d.w.z. vol geheimzinnigheid is. In 't bijzonder voor de kleinen, zolang ze nog naïef genoeg zijn, om aan de werkelijke persoon van St. Nikolaas te geloven, en hem, die er voor speelt, ook werkelijk daarvoor te houden. Die speler komt op, rinkelende met een keten, tot verschrikking van alle kleinen van wier gedrag geen goed rapport gegeven kan worden. (zie LVII). Zijn verdere wijze van optreden en zijn uitrusting wordt beschreven in LX. Alle kinders zijn er op uit, een goede indruk te maken op de gewaande Sint. (zie LXVI). De heilige man wordt verondersteld zijn rondreis te doen op een oud gruw paard; en overal waar hij afzaalt moet de trouwe viervoet zolang verzorgd worden. (zie LXI). De *gard* waarvan in datzelfde vers gesproken wordt, is de roede, bestemd voor de rug van de bengels, die zich gedurende het afgelopen jaar niet goed gedroegen.

Vandaar de regels in „'t St. Niklaas-gezag,” (LVII):

't Heerlik avondje is gekomen
't Avondje van Sint-Niklaas.
Vol verwachting klopt ons hart:
Wie de koek krijgt, wie de gard?

Maar ook voor de groten is datzelfde kinderfeest nog altijd „plein de mystères”. Want ook zij krijgen geschenken, en ook hen gaat dat herhaalde belgeklingel aan, waarvan de Dichter ons zo echt de spanning en agitatie laat gevoelen, als hij die „schel op Sint-Niklaas” vergelijkt met een „toverfluit.” Immers zoals de oude toverfluit geesten deed opkomen, zo doet die schel „dienstbre geesten” binnen stromen met geschenken voor de groten. En die geschenken zijn, in dozen of soms grote kisten, meer

weggestopt dan ingepakt. Uitgezocht en uitgevist moeten ze worden uit allerlei rommel, die er omheen gepakt zit, precies zoals de Dichter in zijn schooljaren x en y moest zoeken voor zijn zonden. Heeft men na lang zoeken en snorren één of meer dingen van waarde gevonden, dan hééft men zijn.....„*surprise*” (verrassing.) Die naam van surprise is temeer van pas, omdat men nooit rechtstreeks te weten komt, wie de schenker is. Dat gaat alles op de naam van de goede Sint.

De „brieven van banket,” waar de Dichter van spreekt in vers X zijn naamletters van chocolade of van banket, tevens de oorzaak van een opstandige maag en slechte tanden (VII en LX). Zeer gebruikelijk zijn ook St. Nik. koeken in de vorm van „Vrijsters” (Zie VII.)

Deze weinige aantekeningen zullen, hopen wij, voldoende zijn tot recht begrip van al wat op het feest betrekking heeft.

§ 3. **Speldeprikken naar alle kanten.** Een bijzondere stemming heeft zich van de Dichter meester gemaakt. Zijn luim wil hij de vrije teugel geven, om ons „een dwaas ondeugend lied” te zingen. Wij zien in § 5 hoe de dwaze Lintjesridder de dupe wordt van die baldadige stemming des Dichters. Doch daar blijft het niet bij. De geest van de Dichter is nu eenmaal geprikkeld tot vrolijke spot, en hij rekent de tijd gekomen, om de lust bot te vieren die hem al zo dikwels bekreop: de lust, om „te prikken met een speld, in 't molligst van zijn been: de redenaar, de stijfgeplooide fat, de schoolvos” enz. (Zie XXI.) Die allen en nog veel meer krijgen dan ook zo'n speldeprik, of—zoals het in gemeenzaam Hollands heet—„een lik uit de pan.”

Maar deze speelse uitvallen behoeven toelichting. Zie hier:

De aanhef van het IVe. vers:

„*Beziel me, o plaaggeest der beminde Poëzy,*

„*Beziel me, o schalke nimf der fijne plagerij!*”

is de eerste van die steken onder water. De dichter drijft hier de spot met de manier van de latere Epiese dichters om in werktuigelijke navolging van Homerus de Muzen aan te roepen om bezieling en licht voor hun zang.

De hoogdravende, bombastiese manier van onze Heldendichters krijgt nog een tweede terechtwijzing in

vers XV. Dat: „*Eer toch, o hoorders,*” enz. is kostelik! Is de spottende nagalm van Helmers' brallerige heldentoon. Ja, die arme Jan Helmers: hem wordt het nog in de gauwigheid nagegeven, dat de door hem als onvergelykelyk groot geprezen hollandse natie „niet machtig groot is in de kleine konversatie” (vers XXXVI).

De stillere dichters komen er evenmin zonder kleerscheuren af. Daar heb je de dichter Hieronymus van Alphen, vooral bekend—en meer dan een halve eeuw zeer geliefd—bij „'t vrouwlyk Nederland” als dichter van kinderversjes. Zijn zoetklinkende voornaam moet het hier zelfs ontgelden, (vers LXVII). Homerus was een baas in 't vinden van epitheta of adjectieven. Hij spreekt van: de *helmboswuivende* Hektor; 't *langlokkige* volk der Achaiërs de *wolkenverzaamende* Zeus, enz. Maar volgens onze spotlustige dichter is geen van die adjectieven zo zuiver typerend als de zoetklinkende voornaam van Hieronymus voor de brave Vader Van Alphen!

Van de toen nog levende dichters, krijgt Mr. Bogaers een pil te slikken over zijn „Truitje,” een vers, dat een vrolike vermaardheid gekregen heeft om het platvloerse ideaal van Truitje's minnaar.

De Génestet had ook vijanden als dichter, juist om zijn dichttrant, die van de nieuwe of romantiese school was. Zijn tegenstanders noemt hij in vers LXIV „de eerwaarde school der ouden.” Dat was de school, „die niets classiek noemt dan wat oud is, overoud.” Nu neemt hij zijn kans waar, om—tussen vinger en duim—hen eventjes te vertellen, wat *hij* voor classiek houdt (Zie LXIV—LXVII). Eigenlik vangt die geestige afstraffing al aan in vers LXII, waar hij zijn „hooggestropte vriend” de oren wast, die zich inbeeldt, dat hij van jongs af een onberispelike deftigheid en wijsheid geweest is.

En ten slotte geeft onze speelse dichter aan de heren critici te verstaan (LVI en LVII), dat hij maling heeft aan alle schoolse critiek, die zij misschien op zijn verszullen uitbrengen.

§ 4. *Histories?* De vraag is gedaan of de Dichter met zijn lintjes-ridder een bepaald persoon op 't oog gehad heeft, die hij eens *raken* wou. Het heeft er de schijn van, als men in vers XIV leest:

„*Ik zou, wanneer ik wou,*

„*Een wijk, een gracht en zelfs een nommer, zeer getrouw*

„U kunnen noemen.”

En in vers XXIX verzekert hij ons nog:

„Ik moet vertellen, wat ik hoorde, wat ik zag.”

Doch wij zien hoe de dichter nu eenmaal in de stemming is, om een loopje te nemen met allen en alles. Daarom is het niet onmogelijk, dat hij er zijn draai in gehad heeft, de nieuwsgierigen aan 't gissen en raden te zetten, en dan in zijn vuistje hen uit te lachen.

De vraag is trouwens niet van veel belang. Want niet om de individu, maar om het *type* is het te doen. En we weten immers. dat het type van de Lintjesjager zijn originelen telt bij de.....!

De dichter zelf is altijd zeer terughoudend geweest in het geven van ophelderingen. Doch als een feit mogen wij aannemen, dat de grote mildheid van Koning Willem II (1840-49) in het uitdelen van ridder-orde wel iets te maken heeft met dat geestige Liedje: *Uit het land van Kokanje.*”

Tijdgenoten van De Génestet hebben ons verzekerd, dat destijds voor Kokanje, *Oranje* gelezen werd, en dat men in die „moedige, goedge Koning,” wie „in zijn zalige jeugd, de roem had verheugd” niemand anders zag dan diezelfde Koning Willem II, die immers in zijn jeugd grote kriegsroem behaald had door het tegenhouden van de Franse troepen bij Quatre-Bras, waaraan Napoleon zelf zijn nederlaag bij Waterloo toeschreef. En men ging destijds zò ver van de toenmalige minister *Floris* Adr. van Hall aan te wijzen als het origineel van „de rijkskanselier Floor.”

Doch zoals wij zeiden, van *essentieel* belang is dit niet. Het kunstgenot, dat het vers ons geeft, wordt er niet meer of minder van.

§ 5. Appreciatie. In Literatuur komt alle appreciatie hierop neer, dat men vraagt: of het de Dichter gelukt is, een levend en impressief beeld in ons binnenste af te drukken, dat wij gedwongen zijn met ons om te dragen; dat ons niet loslaten wil.

Stellen we deze vraag eens ten opzichte van De Génestet's St. Niklaas-avond.

Is de Dichter daar *niet* in geslaagd, dan hebben wij volle vrijheid te beweren, dat hij zelf—in plaats van zijn hoofdpersoon—er afkomt als een Ridder van de malle figuur. Want bij herhaling verzekert hij ons, hoe *gedetermineerd* hij is, om ons het beeld van „die dwaas” te tekenen „ten voeten uit” en „als een groot Paskwil.” Wel zegt hij ons eerst heel kalmjes

dat hij „een nootje te kraken” heeft met de dwaas, maar al spoedig heet het, dat het geheim van diens mans ingebeelde grootheid hem „brandt en gloeit en bijt op 't puntje van zijn tong,” en dat hij „met de waarheid en de domheid afrekenen moet.” (LXXXIV) Van pardon wil hij niet horen: „Die man *is*—ridikueel; die man *heeft* ezelsoren; zijn vonnis *ligt* geveld; daar is *niets* wat de dwaas behoedt.” Welnu, zo spotlacht de Dichter al bij voorbaat: *Hij worde dan ridikueel van top tot teen!*

Het is duidelijk, dat een Dichter, die zò onbewimpeld zijn bedoeling uitsprekt, zichzelf onder de verplichting stelt, van te doen wat hij belooft. Na zulke pertinente uitlatingen is de Dichter wel gehouden en gebonden, zijn personage zò voor onze geest te brengen, dat wij op onze stoel zitten te schuiven van de pret, en dat wij het uitgieren: Ja, die man *is* ridikueel, en hij is niet alleen het mikpunt van 's Dichters spot, maar ook het voorwerp van onze belaching!

Heeft De Genestet dit bereikt? De honderdduizenden, die dit vers al genoten hebben, zeggen: „ja, zo is het ons gegaan bij het lezen.” En wij twijfelen niet of dit zal ook de overtuiging van de student zijn. Waar komt dit van? Ligt het alles hieraan, dat de Dichter de storie zo pakkend en boeiend verteld heeft?

Dat is wel een deel van zijn succes, maar 't is niet het een en al. Die eigenschap maakt een vers nog niet tot een kunstwerk van blijvende waarde.

Vòòr het optreden van *Chaucer*, de beroemde dichter van de *Canterbury Tales*, waren in Engeland reeds heel wat folianten gevuld door „story-tellers” en door interessante „story-tellers” ook. En toch heeft in onze dagen hun werk geen waarde meer dan alleen als bron van taalstudie. *Kunst is het niet!* Daarom dient de student zich af te vragen, of dit vers van De Genestet meer is dan een boeiend en interessant verhaal, of het echte kunst is, en—zoo ja—*waarom?*

Om tot beantwoording van die vraag te leiden, geven wij hier slechts enkele wenken.

Vat men de gehele inhoud van het vers saam: de hoofdperson, de andere personages en al die groepjes en tafereeltjes waaraan het gedicht zo rijk is, dan ziet men, dat de Dichter waarheid gesproken heeft, als hij in Vers V zegt, dat hij zijn stof niet geput heeft uit oude folianten, maar uit „dat grote, rijke boek, vol studie, vol natuur”—het boek van *ons* leven!

De Dichter gaat hier dus in tot het werkelijke leven,

dat ons allen omringt, en dat voor ons allen—evenzeer als voor hem—ter waarneming open ligt.

En tòch is alles wat de Dichter ons hier van het werkelijke leven weergeeft, zoo heel anders, zoveel fijner en karakteristieker dan wij proza-mensen, gewoon zijn het waar te nemen.

Waar zit het verschil?

Hierin: Wij proza-mensen hebben óók wel de hele dag dat boek van het leven onder onze ogen, doch wij spellen er slechts de woorden van en lezen er hoogstens losse zinnen uit. Wij blijven hangen aan de letter, die doodt; de dichter daarentegen dringt door tot de geest, die levend maakt.

Wij proza-mensen zien tegen het leven en de levensdingen áán. De dichter ziet er doorheen tot in het inwendige, ja, tot het ver-daarachtere. Al wat *hij* ziet van het werkelijke leven gaat bij hem in de smeltkroes van zijn verbeelding; daar wordt het opgelost en uitgelouterd, en dan geeft hij het in een *nieuwe gestalte* weer. En die *nieuwe opbouw*; die *dichterlike reproduksie* weet de dichter zó doorschijnend voor ons oog te stellen, dat wij nu ook, evenals hij, het inwendige van de dingen door hun uitwendigheid zien heenschemen.

Dát is het, wat De Génestet hier gedaan heeft. En daarom staan de talrijke tafereeltjes uit zijn vers in volle levens-echtheid voor ons; terwijl er toch weer zo'n waas van distinktie en bekoorlikheid omheen zweeft, *alsof ze voor een ogenblik uit de sfeer van alledaagsheid uitgelouterd en daarboven verheven zijn*. De uitgebeelde dingen staan dan in wat men noemt de *dichterlike atmosfeer*. Als die glanzige en warme atmosfeer er is, dan voelen we dat we met een echt kunstprodukt te doen hebben.

Wij vestigen slechts de aandacht op enkele tafereeltjes waarin dit het mooist uitkomt, en die daarom *klassieke* of blijvende kunst zijn.

Classiek is het portret van die blonde kinderschaar, om het jonge paartje heenstaand *als Engeltjes van zegen*. (CVI).

Classiek is het portret van „de vuurge kleintjes,” die staan te *happen* naar 't kadeau. (LXXVII).

Classiek is het portret van de Ridder-blaaskaak, getekend in vers XX:

Hij vult zijn leuningstoel met brede majesteit;
Zijn boezem, wit als sneeuw—ik breng zijn stijfster hulde—
Zet hij zo hoog alsof zijn naam zijn eeuw vervulde!

Hij knijpt zijn ogen soms, zo zalig, zo vermoeid,
Als op een warme stoof het katje dat zich broeit;
Toch ziet de man er uit of hij van drift zou stikken,
Als gij hem met een speld dorst in zijn benen prikken.

Classiek is het portret van „die knaap, die *hooggekleurd* bij de schoorsteen staat te wachten op z'n beurt (LXXXVIII).

En hoe *classiek* zou niet een tekening kunnen zijn van dat tafereeltje in het 14e Versje van *Kokanje*, waar de zotskap van een Kanselier zo beteuterd-naïef tot zijn „genadige Vorst” zegt:

„Kijk, alles is hier door dit gaatje gegleden!”

Zó zouden we kunnen voortgaan, doch wij willen de student niet het intressantste werk uit handen nemen. Onze bedoeling is slechts hem aan te sporen om al zulke tafereeltjes met kalme aandacht aan z'n verbeelding te laten voorbijgaan, en dan op te merken, hoe *echt* ze zijn, omdat de Dichter hier het leven en de levensdingen op hun heimelijkste ademhaling betrapt heeft.

En bij al die rijkdom van détail, raakt toch de Hoofdpersoon nooit op de achtergrond; tussen al dat bont gewoel begint hij al sterker en sterker voor ons te leven. Ja, zo levens-echt is hij, dat wij het betreuren, dat de Dichter niet een karakteristieke naam gevonden heeft voor zijn personage, zoals Hildebrand voor zijn berucht „Onaangenaam mens in de Haarlemmerhout.” Wij zijn er zeker van, dat die naam spreekwoordelijk geworden zou zijn, even goed als die van *Nurks*; spreekwoordelijk nl. om het *type* aan te duiden van *de domme ijdeltuit*. Want ook dáár moet op gelet, om tot een juiste appreciatie te komen. dat de dichter ons hier wel *één individu* tekent, maar toch *als type van een hele soort*. Dit kenmerkt altijd het werk van de echte kunstenaar dat hij een bijzonder geval voor ons uitbeeldt, maar steeds als type van iets algemeen.

Over dit punt moet de student niet vluchtig heenstap-pen. Daaruit is zo duidelijk te verstaan, op welke manier de dichter ook onze blik op mensen weet te vermooien en te veraangenen, en tevens intressant te maken.

Neem maar eens deze Lintjesjager. Als we zo'n man in

de werkelijkheid ontmoeten, hem net met onze gewoon-
menselijke verstands-ogen aanzien, dan zeggen we: „Bah!
Met zo'n opgeblazen pedante snurk wil ik niets te doen
hebben!” Maar hoe heel anders is het in dit Vers! Hier
is hij ons een bron van vermaak. Waarom? Omdat de
dichter in zijn *reproduksie* van die man het overwicht
geeft aan het element van *algemeen-menselijke-dwaasheid*,
dat in hem zit. Daar maken wij ons nu vrolijk over, terwijl
het tevens onze blik op de menselijke natuur in 't alge-
meen verruimt en verdiept. Zo geeft de dichter ons genot,
en.....een intrinsieke levensles metéén.

* * *

De wijze, waarop de Dichter zijn onderwerp aanvat,
wijkt sterk af van de gewone dichterlike verhaaltrant. Wie
dit vers vergelijkt met andere Dichterlike Vertellingen zal
terstond opmerken, hoe waaghalzerig de Dichter van de
St.-Nikolaas-avond omspringt met de eis van *objectiviteit*.

Want ziet! nergens houdt de Verteller zich op de achter-
grond. Heel de avond is zijn *Ik* bij ons en met ons. Hij
zegt ons al vooraf dat *hij* een nootje te kraken heeft
met die zekere dwaas. En hoe hij dat doet, laat hij ons
zien; daar maakt hij ons getuige van. Want „die dwaas”
laat hij niet los: hij „schaduw” hem, hij vervoigt hem als
onder onze ogen. Nu eens wijst hij openlik en brutaal
met de vinger op hem, als om te zeggen: „Zien jullie nou
wat een Quibus of-ie is?” Dan weer geeft hij hem een
ijne speldeprik met een gezicht van: „Hoe zou hem dat
smaken?” en dan weer pinkeloogt hij naar hem en naar
ons met een spotziek lachje: „Hoe vind je 'm nou, in die
dase en met dat air?”

Het loont de moeite, van stap tot stap te volgen, hoe
onbarmhartig de dichter dat spel met zijn personage drijft.
Tot zijn hoogtepunt komt deze trant in de aanhef van
vers LXXXIV: „Ja opent de oren, neen, neen, mijn vrienden,
stop ze dicht! enz. Hier neemt de Dichter zowaar de hou-
ling aan van de uitroeper voor een Kermistent. En hier
komt dan ook zijn telkens herhaalde „*Hoort!*” tot z'n
hoogste effect.

Ge hebt het immers opgemerkt, dat de Dichter zich ner-
ens tot de *Lezer*, maar altijd tot de *Hoorder* richt. Zijn
aanhef luidt al: Wie heeft daar oren.....enz. En het zal
zeker duidelijk zijn, hoe de Dichter hiermee zichzelf ope-

ning geeft tot een losser toon en trant. In *dit* vers is die trant geslaagd maar hij blijft altijd een waagstuk, omdat hij zo lichtelijk overslaat in de *spektakeltrant*. Een voorbeeld daarvan vindt men in *Fantasio*, een soortgelijk gedicht van De Gënestet. Dat is min of meer een spektakelstuk geworden. De Dichter was toen zelf nog ietwat „vreemd in de kunst van schikken, sparen, snoeien” *Fantasio* schreef de Dichter, toen hij 18 jaar en de Sint Nikolaas-Avond toen hij negentien jaar was. Het is merkwaardig zo'n vooruitgang in een jaar tijds, en dat op die jeugdige leeftijd!

Wij zeiden, dat des Dichters gevaarlike trant in dit vers geslaagd was. Over het geheel genomen kan men gerust zeggen: *volkomen* geslaagd. Toch is er reden, dat de student zich afvraagt of de verklaring, gegeven in vers XLIV, het overmoedig optreden van de jonge minnaar voldoende waarschijnlijk en aannemelijk maakt. Naar onze opinie is is dit zijn optreden tegen de man, die hij „toch als zijn schoonvader verlangt, wat „onbekookt.” En aan de andere zijde hadden wij gaarne zijn nederige voetval voor de beledigde Ridder een weinig getemperd gezien.

De Student, die zich de moeite geeft dit vers te *bestuderen*, zal, al lezende en herlezende, bemerken hoe grote overeenkomst het heeft met een gelaat, waarin men bij voortdurende waarneming al meer mooie en karakteristieke trekken bespeurt; een gelaat, waarvan de Engelsman zegt: *It grows upon you*.

§ **Bredere Studie.** Wie er tijd en gelegenheid voor vindt, die zouden wij aanraden van de studie van deze enkele Dichterlike Vertelling over te gaan tot de studie van deze hele soort van Poëzie. Ter lezing, bestudering en vergelijking bevelen wij, behalve de reeds in § 1 geciteerde aan: de Dichterlike Vertellingen van Staring, als: *Het Vogel-schieten*, *De Hoofdige Boer* e.a. voorts: *John Gilpin* van Cowper; *Tam 'o Shanter* van Burns.

En dan trachte de student uit vergelijking van zulke voorbeelden met zogenaamde „grappige stories” te komen tot een juiste waardering van het *fijn-komiese* in de kunst, in onderscheiding van het *alledaags grappige*, dat feitelijk met kunst niets te maken heeft.

§ 7. Verklaring van Woorden en Uitdrukkingen.

Vers 1. Om dit vers goed te verstaan, zondere men regel

5 en 6 af tussen haakjes als een tussenzin. In regel 7 loopt dan de *vragenreeks* voort, waarmee het vers aangevangen is.

In de eerste regel van Vers II vindt men de terugsiag op het viertal vragen van vers I. De Dichter wil zeggen: *Gij*—die op al deze vragen „*Ik*” durft antwoorden:—„*gij zijt man man.*”

II. *Hachlikste* = gevaarlijkste. kritiekste.

III. *huidig* = hedendaags. „*Een nootje te kraken hebben met iemand*” betekent: iets met hem af te rekenen hebben. En als die afrekening zeer onaangenaam is voor de betrokken persoon, zegt men ook wel: *Ik zal hem een harde noot te kraken geven.* Een synonieme uitdrukking is: een appeltje met iemand te schillen hebben.

IV. *Schalk of schalks* = guitig. Als substantief. (b.v. *hij is een schalk.*) betekent het: loze guit, fopper, pretmaker.

VI. De 2de regel ziet op het schrik- en medelijden-verwekkend uiteinde van dramatische helden. Zijn „*vrolik drama*” vertoont zulke dingen niet.

Snoeper = liefhebber van wat lekker is. Zie in verband met deze regels vers XII, waar de armen zich vergenoegen moeten met begerig kijken voor de winkelramen.

VII. *Kadeautje* = hollandse verkleinvorm van het franse woord *cadeau* (spr. kado), dat geschenk betekent. *Incognito* (lat: *incognitus* = onbekend). Iemand vertoont zich *incognito*, als hij zijnaam en stand verborgen houdt. (Zie § 3 over de vermomming van de „kastige” St.-Niklaas), *Beaux en Beautjes* = Meervouds- en verkleinvorm van het zelfst. gebruikte franse adjectief dat mooi of schoon betekent. Een *beau* (spr. bo) is een pronkerig heertje, een fijn uitgedoste minnaar; de vrouwelijke vorm ervan is *belle*. De Engelsen gebruiken ook: *a beau* en *a belle*.

VIII. *Vrijster* is een jonge dochter.

IX. *Epikures* := een atheens wijsgeer, die het hoogste geluk gelegen achtte in het geheel vrij zijn der ziel van onrust en smart. Zijn leerlingen—een zeer grove en zinnelijke opvatting van zijn grondstelling huldigende—gaven aan allerlei zinnelijke begeerten toe. Vandaar, dat een zinnelijk mens, een zwelger, nog een *Epikurist* genoemd wordt.

„De lekkere tand” noemt de dichter „de trouwste

paronymf der kies van 't waar verstand" De volkspraak brengt *lekker* en *tand* ook saam in het woord: *lekkertand*, evenals kies en verstand in *verstandskies*. *Paranymphen* zijn eigenlijk: bruidsleiders' bruidsjonkers en bruidsjuffers. Hier betekent het: trouwe gezelschap of „maat“.

- X. *Ij- en Amstelstad* = Amsterdam, zo genoemd naar het *Y*, een groot water en het riviertje de Amstel.
- XI. *Bejegenen* betekent naar zijn afleiding zoveel als *betegenen* of tegemoetkomen en bij uitbreiding: behandelen.
- XIII. *Plein de mystères* = vol van geheimzinnigheid.
- XIV. *Na al die soep*. In de losse toon, die de Dichter van 't begin af heeft aangeslagen, kan het er wel mee door, dat hij schertsend en een weinig kleinerend spreekt van zijn eigen uitvoerige beschrijvingen; doch met de kwalifikatie van *soep* loopt de Dichter gevaar van de losse tot de *platte* toon over te slaan.
- XVI. *'t Plafond* = gestukadoorde zoldering, die soms „rijk" is aan ornamentaal pleisterwerk.
- XVIII. *Luxe* = weelde-artikelen. *Japaneese pracht* = artikelen van japanse sierkunst in lakverf.
- XVIII. Spreek uit: *comfortable* en *sjiekdaar*. Het woord *chicard* komt van *chic* (spr. sjiek), dat deftig en zwiezig betekent. Zulke franse woorden hebben zo goed als burgerrecht verkregen in de hollandsche spreektaal. Voor als leze men: zoals.
- XIX. *Fyzionomie*=gelaat.
- XX. *Boezem*: Het gesteven en gestreken front van zijn overhemd, dat de boezem bedekt.
- XXI. *Fat*=pronker, modejonker. *Poids* = gewicht, gewichtigheid. *C'est moi*=Dat ben ik. De rijmklank krijgt men hier bij de juiste uitspraak van deze franse woorden nl. *pwá* en *mwá* (de *a* kort en de *w* als een engelse *w*.) *Adoreren*= vereren, aanbidden, vergoden, hartstochtelijk liefhebben
- XXII. *Préjugés*=vooroordelen.
Zo'n neus, als getekend in de laatste regels van dit vers, heet in de speelzieke volkstaal een *bour-gogne-* of *wijn-*neus; een naam, die de oorzaak van het verschijnsel verklaart, en ons tevens een rake trek geeft van de man en zijn soort. Daarom acht de Dichter het ook de moeite waard in vers XXXVI en XXXIX

nog een op die merkwaardige „voorgevel” terug te komen.

XXIII. *Heus* is hier bijw. en betekent dan meestal: werkelijk, waarlijk. Als bijv.n.m. betekent het: *hoffelik*, *beleefd*: een heuse behandeling; of *echt*: een heuse koning. „Cours de politique” = cursus of leerschool in politiek.

XXIV. Hij *viel* niet machtig slim = was niet machtig slim uitgevallen. *Jonkheer* = titel van later ingevoerde adeldom, *Almanach de Gotha* = Almanak van Gotha in Duitsland, een almanak, waarin men vindt: de namen en titels van alle leden der regerende vorstenfamilies, opgaven omtrent de land- en zeemacht van alle volken, biezonderheden omtrent ridderorden, enz. *Jota* = de griekse *i*, de kleinste letter en daarom: het minste, het allergeeringste.

XXV. Een *rentenier* is iemand, die van zijn renten leeft. „Geschapen voor een kussen.” Door deze cursivering geeft de Dichter ook weer een steek aan zijn „Ridder.” Want wij zijn gewoon het woord kussen te gebruiken met het bep. lidwoord als symbool van regeer- en bestuursmacht. Op *het* kussen zitten, wil zeggen: het bewind, de macht in handen hebben. Doch dáár is voor deze Ridder van de malle figuur geen denken aan, wil de Dichter zeggen. Voor *het* kussen deugt hij niet; hij is goed om in een makkelijke stoel op *een* kussen te zitten. Dat is een fijne kneep. En dan komt er nog bij: „met *truffels* opgevuld, met *zothêen* en — met *Russen*. Truffels zijn eetbare paddestoelen; met „Russen” wordt bedoeld: Russiese effecten of fondspapieren. Heeft veel *congesties* = hij is opvliegend; *Gal* is de bittere vloeistof van de galklier, die het humeur van de mens bederft, als zij zich door het bloed mengt: *Weerga* = zijns gelijken.

De doodstraf, het geeslen en het brandmerken behoorden destijds nog tot de lijfstraffelijke rechtspleging in Nederland; doch er begon toen reeds strijd te komen vóór en tegen het behoud ervan. De Ridder is er natuurlijk vóór, als een middel om het gespuis, het gemeen, het „kanalje” op z'n plek te houden.

XXVI. *Best* = bestemoer, oud vrouwtje. *fort* (spr. als het Eng. *for*) = kracht. *geeltjes* = gouden geldstukken van tien gulden, „gouden tientjes.”

XXVIII. *chambre-cloak* = kamerjas. Hoe dat woord aan zijn eng. spelling komt, is ons onbekend. In Holland wordt het uitgesproken als *sjamberloek*. Een *monomaan* is iemand, wiens denken en willen helemaal vastgekeerd is op één denkbeeld. Deze ziekelijke zielstoestand loopt gewoonlijk op krankzinnigheid uit. 't *Heer*: de onzijdige vorm drukt hier minachting uit, zoals ook in: *het* of *dat* vrouwmens.

XXXI. Een manlik *oir* = afstammeling in de rechte lijn.
Passen voor iets = niet meedoen,

XXXIII. *Pensief* (spr. pansief) = peinzend.

XXXV. *Het pootje* = padogra, jicht, voeteuvel; een ruma-tiese aandoening, die mede veroorzaakt wordt door overvloedig gebruik van zware wijnen; zodat die ongesteldheid bijna uitsluitend voorkomt in de zeer welgestelde kringen, waar men ook de *bourgonje-neuzen* vindt. *In het ootje nemen* = iemand in een cirkel of een *kringetje* nemen, waar hij niet uit kan, en hem dan tot mikpunt van spot of scherts maken. Men zegt ook: iemand *in de maling* nemen. *Kanapé* = beklede rustbank. *Spes patris et patriae* = Hoop eens vaders en des vaderlands. *Pipa* is een kwajongen-term voor Papa.

XXXVI. *Zich om de staat der fondseu alarmeren*. Zich ongerust maken over de koers van de fondspapieren (wat wij hier noemen de *share-markt*) *Kurieus* = vermakelijk.

XXXVII. *Aardig* heeft in 't Hollands een *gunstige* en niet, zooals in het Afrikaans een ongunstige betekenis. Een aardig kind is een lief, prettig, aangenaam kind. De *toverfluit* uit de oude verhalen riep geesten uit de dodenwereld op, Hier laat het klingelen van de schel *dienstbre* geesten met kadeautjes binnenstromen. In de eerste uitgave van het gedicht vindt men *dienstbre* in latere edities *dierbre geesten*; de eerste lezing lijkt ons 't aanneemlikst. Een *luit* is een veelsnarig muziekinstrument, veel lijkend op een gitaar; thans is het in onbruik.

XXXVIII. *Bracelet* = armband.

XL. *Scène* = toneel.

XLI. *Charmant* = bekoorlik, innemend.

pikant = scherp, de smaak aangenaam prikkelend, zoals: een *pikante saus*. *Amusant* = vermakelijk, onderhoudend. *Spruitje* is hier: afstammelingetje, kind.

- XLII. Om in het legendaries *Luilekkerland* te komen, moest men door een *rijstebrijberg* heen eten.
- XLIII. *Het had niet weinig in* = het was geen kleine zaak. Al *sloeg hij door*: doorslaan, of ook *doordraven*, doet iemand als hij alles zegt, wat hem voor de mond komt. Dat onze Ridder *de Tijd* niet prees, maar wel 't *Algemeen Letterlievend Maandschrift* is ook al een staaltje van zijn averechtse begrippen. „De Tijd” was een tamelijk smaakvol letterkundig tijdschrift, dat voor 't eerst in 1844 verscheen. De andere periodiek was reeds een uitgeleefde tante, meer bekend onder de schimpnaam van „de Leuterlievende”;
- XLIV. De *Hugo's* en *Tancredo's*. Hugo was een held uit een der Oud. Franse Ridderromans en Tancredo een der voormannen van de Eerste Kruistocht.
- XLV. *accés* = toegang.
- XLVI. *Promoveren* betekent de Doctors-graad halen. Men doet dat door openbare verdediging van *Theses* of *Stellingen* en *Dissertatie* of Proefschrift, waarbij natuurlijk een goede dosis „vernunft” de candidaat wel te pas komt. Het *Corpus Juris* is de grote verzameling van oude wetten, waaruit de student in de rechtsgeleerdheid een groot deel van zijn wijsheid putten moet. *Oesters* zijn eetbare schelpdieren; 't is een lekkernij, die meestal met champagne genuttigd wordt.
- XLVII. *souffreren* (spr. soeffireren) = lijden en daaronder kwijnen. *Embêteren* (spr. ambêteren) betekent *vervelen*. *Chicaneren* is: 't iemand lastig maken door voortdurend vitten. *Mores leren* wil zeggen: manieren leren.
- XLIX. *Suites* (spr. swietes) = gevolgen. *Vis-à-vis* (spr. viezavie) betekent letterlijk: gelaat tegen gelaat, dus: *tegenover elkaar*.

Het land van Kokanje.

1. Kokanje is een andere naam voor Luilekkerland. Op hollandse volksspelen heeft men nog de *kokanjemast* een gladgesmeerde mast, van welks top de spelers hun prijzen moeten afbrengen.
2. Een *ui* is een grap, een kwinkslag. *Een ui slaan* betekent: een grap of kwinkslag zeggen; meer gewoon is de uitdrukking: *een ui tappen*; ook wel *moppen tappen*.

3. *Olik* heeft in 't Afrikaans de betekenis van slecht en onaangenaam; die bet. heeft het in het Hollands ook nog: „Hoe gaat het?” vroeg de dokter. „*Olik* dokter, *olik* zei de deerne.” Doch veel algemener wordt het gebruikt in de zin van *slim* en *guitig*, welke betekenis het hier ook heeft.
 3. *Snugger* = schrander, vernuftig; *leep* = slim in de minder gunstige betekenis van *doortrapt*. Een *kabinet* is een ministerie.
 4. *Borst* = jonkman; een deel is hier genomen voor het geheel (Synecdoche).
 5. *Soupee* (spr. soepee) is avondeten (Eng. *supper*) *Eh, voila une idée!* = Daar heb ik een inval! *Puik* = het beste, de keur, de bloem.
 6. *Cantenac en Pauillac*. Uit loutere ondeugendheid gebruikt de Dichter hier twee namen van plaatsen, die bekend zijn om hun goede wijn.
 7. *kwast* = een pronker, een zot, malkop.
 8. De *katjes nog grauw*. De Dichter zinspeelt hier op een hollandse zegswijze: „in 't donker zijn alle katten grauw.“ *jolig* = prettig, opgeruimd.
 11. *Nurks* = knorrig, ontevreden, hatelik.
 12. *vervaard* = bevreesd, angstig.
 13. *St. Jozef* is de beschermheilige der timmerlieden. Het is een wonderlike snakerij, dat die heilige hier aangeroepen wordt, als iets te doen hebbende met het goed ineenzetten van.....een zak!
 14. *forsen* = met moeite dragen.
 20. *de Faam* = godin, die de daden der helden uitba-zuinde; het gerucht, de mare.
 23. *Trakteerde* betekent hier: *behandelde*.
- L. *Part noch dcel* aan iets hebben, is een gewone zegswijze, om alle aandeel of schuld aan iets te ontkennen.
- LI. *Zwermpot* = kist met vuurwerk, dat, aangestoken, naar alle kanten losbarst. *Als duc d'Alva*. De Hertog van Alva was de Spaanse Legerbevelhebber in de Nederlanden in 't begin van de 80-jarige oorlog. Men zegt, dat hij zijn hertogelijke hoed van woede onder de voet trapte, toen hij 't bericht kreeg, dat

de Watergeuzen Den Briel hadden ingenomen (1 April 1572). De zinspeling zou korrekter wezen als de 5e regel luidde: *Of—als duc d'Alf zijn hoed—in woede 't ridderkruis vertrappeld had tot gruis.*

- LII. *air* = uitdrukking; *pose* = houding; *dekreteren* = bij besluit vaststellen.
- LIII. *résumé* = korte samenvatting; *congé* = afscheid, ontslag.
- LIV. *vermetel* = overmoedig.
En wou—als Oostenrijk—niet horen van amnestie.
 De jaren 1848 en '49 waren woelige jaren in de europese politiek (Zie De Genestet's versje: *Alarmisten*). Alle volken eisten meer aandeel in de Regering. In Oostenrijk kwam daar nog bij de rassen-oorlog tusssen Oostenrijkers, Hongaren, Kroaten en Bohemers. Toen de opstand onderdrukt was, wilde de regering van geen amnestie weten, maar hield integendeel duchtige straf-oefeningen.
- LVI. *Op de 'keper bekeken.* De keper is de fijne inslagdraad van een geweven stof. In eigenlike zin kan men dus alleen een weefsel „op de keper” beschouwen. De handelaars in zulke stoffen doen dit dan ook zeer nauwlettend, gewoonlik met een vergrootglas. Zo kreeg de uitdrukking langzamerhand de ruimere zin van: iets zeer van nabij en nauwlettend beschouwen.
- LIX. *Krieken* = pepernoten; *mangelen* = amandelen; *moppen* = harde ronde koekjes; *bonbons* = suikergoed; *ulevellen* = suikergoed, in kleurige papiertjes gewikkeld met een ingesloten rijmpje; caramels. *Grabbelen* = haastig grijpen naar iets, dat op een hoop ligt, of dat gestrooid wordt.
- LX. Een *myter* is een spitse Bisschopsmuts.
- LXI. Een *zorgstoel*, ook wel „de zorg” genoemd, is een gemakkelijke leunstoel, waarin men geacht wordt alle zorg van zich af te schudden.
- LXII. *Hooggestropte vriend.* In die dagen droegen de deftige heren hoge stropdassen. *Debuteren* = voor 't eerst in 't publiek optreden. *Bengel* = kwajongen.
- LXIV. *Keuvelen* = gezellig praten over koetjes en kalfjes; ook wel: kouten; het Afrikaans heeft het keurige woord: „*gesels*.”
- LXV. *Siams tweeling.* De onafscheidelijk aanééngegroeiende twee Chineesjes, die in heel Europa tentoonge-

- steld zijn. Zij hebben niet lang geleefd. *Chiek* = deftig, elegant, gedistingeerd.
- LXVI. *Gestes* = gesticulaties, gebaren.
- LXVII. *Aan de hals krijgen*. Je krijgt iemand aan de hals, als hij „op je afklimt.”
- LXXI. *Weggrissen* = wegrukken. *Krakeling* is een hard gebakje in de vorm van een 8. *Heer* betekent hier: heerachtige knaap.
- LXXII. *Kribben* = krakelen.
- LXXIII. *Diskretie* = bescheidenheid.
- LXXIX. *Heul* = hulp, toevlucht, troost.
- LXXX. *Klucht* = grap, aardigheid; hier betekent het: *Kluchtspel, blijspelletje*.
- LXXXI. *Minerva* = de godin der wijsheid. Zie over deze jongelui: Vers XXXV.
- LXXXIV. Een *ridikueel* betekent hier: een *belachelijke zaak*. *Paskwil* = geschrift of tekening, waardoor men iemand bespottelijk maakt. Hier schijnt de Dichter het voorwerp van zijn spot, de persoon van onze Ridder, te bedoelen. Men zegt dan ook wel: hij of zij is een Paskwil. *Ten voeten uit* = levensgroot, van top tot teen
- LXXXV. *Vorst Midas*. kreeg van Apollo lange of ezelsoren, toen hij oordeelde, dat Pan beter musicus was dan Apollo. Daarom noemt men een rijke domkop, een dom beoordelaar: een Midas. Midas-oren=ezelsoren.
- LXXXVI. en LXXXVII. Om te verstaan wat de inhoud was van de surprise, moet men het volgende weten: Een ridderorde wordt aan de geridderde toegezonden in een verzegeld pakket, tevens inhoudende een afschrift van het Koninklijk Besluit zijner benoemiug en een exemplaar van de reglementen der Orde. Deze zending komt van de Kanselier der Orde, aan wie het ereteken teruggezonden wordt als de Ridder overleden is.
- LXXXVIII. *Geagiteerde trekken* = onrustige, gespannen, overspannen trekken.
- LXXXIX. *Verbouwereerd* = onthutst, verbaasd. „Die brief heeft hem *belezen*” = betoverd, door Duivelskunst.
- xc. *Spektakel* betekent hier: schouwspel; het komt ook voor in de betekenis van: wild en grof lawaai.
- xcI. *Hovaardig*. De eerste lettergreep van dit woord betekent *hoog*; zo was hoogmoed in het middelnederl.: hoo-

moet. *Vaardig* komt van het woord *varen* = zich gedragen, leven; nog overig in *welvaren* en in: „hoe vaar je?”
Port of *porto* = vrachtgeld (in zegels) van een brief of pakket.

XCV. *Theatraal* = zoals men in het theater of op het toneel doet, waar alles aangelegd is op *vertoon*, voornaam aanstellerig dus. *Tragies* = treurspelachtig. *Kommandeur van den Eikenkroon*. De Eikenkroon is een ridderorde ingesteld door Koning Willem II. Zij heeft de rangen van grootkruis, groot-officier, kommandeur, officier en ridder: zoodat het hier bedoelde kommandeurschap de middelste is van de vijf rangen. Door het lidwoord te cursiveren duidt de Dichter aan, op welk een statige en pedante toon de man die gewichtige mededeling aan het gezelschap deed.

XCVI. *Dier* kleenood = *dierbaar*. Een *kleenood* is een klein, waardevol voorwerp. *In zyn nopjes*. Nopjes zijn de wollige vlokjes op nieuwe kledingstof. In werkelijke zin is iemand dus „in de nopjes“ als hij een nieuw pak aan heeft, waar de knopjes nog op zitten. Langzamerhand heeft het de bet. gekregen van de prettige, opgeruimde stemming, het behagelijk gevoel, dat verondersteld wordt bij iemand, die in een nieuw pak rondstapt. *Kondoleren* = rouwbeklag betuigen.

XCVII. *Snuisterijtje* = klein, nuttig ding.

XCIX. In de uitdrukking: *iemand naar zijn pijpen laten dansen*, wordt met *pijp* een blaas-instrument bedoeld.

C. *egaë* of *egade* of *gade* = echtgenote.

CIII. *Mijn lieve meid*. Het woord *meid* kan natuurlijk in Holland niet de betekenis hebben, die het hier heeft. Het is daar een vertrouwelijke benaming voor elke jonge dochter. *Zalm* is een fijne vis, en *het neusje* er van is een extra-lekkernij. De uitdrukking betekent dus: het beste, het puikje van iets.

CVI. *Smokkelen* = verboden goederen invoeren.

CVII. *Wrokken* = een wrok koesteren, op wraak bedacht zijn

CXI. *Virtus nobilitat* = deugd adelt. *parodie* = spotbeeld

CXIII. *ponrsuiveren* (spr. poerswiveren) = vervolgen.

CXVI. Een *Wambuis* is een kort baaitje. Het woord komt ook in de verbasterde vorm van *Wammes* voor: *op z'n wammes krijgen* = een pak slaag oplopen; en in *luiwammes*

CXVII. Al de hier opgenoemden op twee na, zijn ridders van de malle figuur uit de Franse blijspelen van Molière. De

twee uitzonderingen zijn: *Prullius* en *Quibus*, twee spotnamen die er effectvol door de Dichter tussen in gevoegd zijn. *Prullius* van *prul* (nietswaardig ding) *Quibus* is eigenlijk het meerv. vñ. Lat. *qui, quis* en wordt algemeen gebruikt in de betekenis van: een gek, een zot, een kwast.

Et les sots en famille (spr. Ee lè soo an famieje) betekent: en de dwazen in hun familiekring.

Waarom zou de Dichter *kil gebeente* tussen aanhalingstekens plaatsen?

CXVIII. *Geen wijzer kwam mij vòòr* = Gaarne had ik deze afstraffing aan een ouder en wijzer man overgelaten, doch nu niemand het totdusver deed, zal ik maar mijn achttien (precieser gezegd *negentien*) jaren vergeten, en..... het grootkariktuur bij 't ellang ezelseor grijpen.

Karikatuur betekent hier: persoon die door zijn verschijning en optreden zich zò bespottelijk maakt, dat men aarzelt er nog om te lachen. 't Lachwekkende in heel 't gedicht is dan ook niet het „Karikatuur“ zelf, maar veel meer, de wijze waarop de Dichter hem bij zijn „ellang ezelseor“ grijpt.

P. A. DE GÉNESTET.

(1829—1861).

De dichter Petrus Augustus De Génestet werd in 1829 te Amsterdam geboren. In 1852 trad hij op als predikant bij de Remonstrantse Gemeente te Delft.

Dichterlike aanleg openbaarde zich reeds vroeg bij hem. Hij was nog maar 19 jaar, toen hij de geestige St. Nikolaas-Avond vertelling dichtte, doch om verschillende redenen liet hij dit vers eerst 20 jaar later publiceren.

Zijn zwakke gezondheid, bovendien geschokt door 't verlies van vrouw en kinderen, noodzaakte hem in 1860 zijn ambt neder te leggen. In het schone Gelderse dorp Rozendaal zou hij gaan wonen om er genezing te vinden, maar 't mocht niet zo zijn. Reeds het volgend jaar, dus op 32-jarige leeftijd, is hij gestorven.

Heel zijn leven met alle ervaring van blijdschap en droefheid vindt men afgespiegeld in zijn Poëzie, want in eenvoudige trant te zingen, van al wat zijn hart roerde, was zijn lust.
